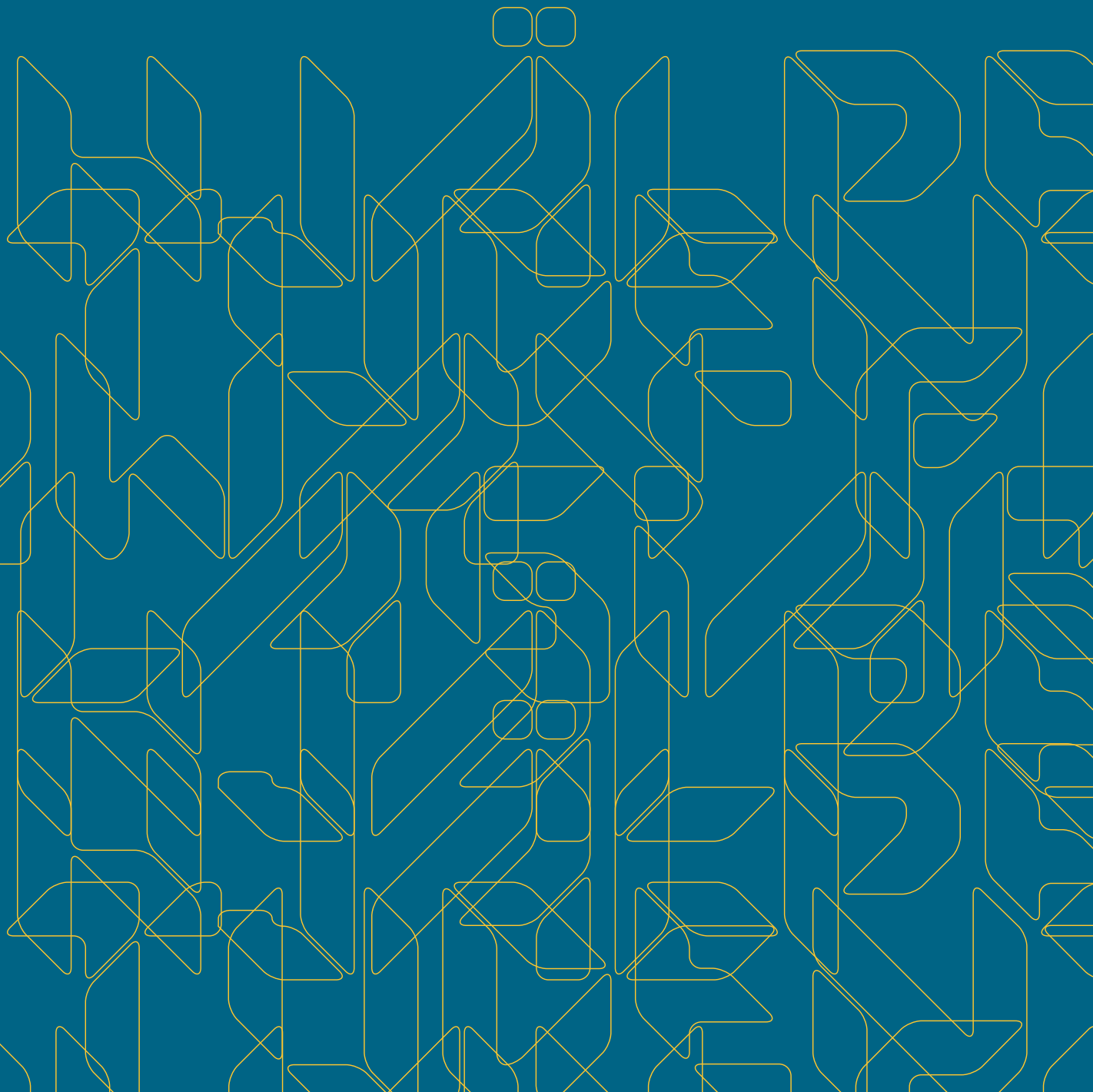

Hjälp studenterna att undvika plagiering

Jude Carroll och Carl-Mikael Zetterling

Learning Lab

Hjälp studenterna att undvika plagiering

Jude Carroll och Carl-Mikael Zetterling

Guiding students away from plagiarism /
Hjälp studenterna att undvika plagiering
Jude Carroll och Carl-Mikael Zetterling
ISBN 978-91-7415-403-0
© 2009 KTH Learning Lab och författarna
Layout: AMGD
Första utgåvan

Inledning

Denna handbok är avsedd för både lärare och studenter. De flesta kapitel behandlar ämnen som förmodligen är av större intresse för lärarna, men varje kapitel har också ett avsnitt som föreslår hur studenterna kan ha nytta av att läsa texten.

Plagiering är ett problem över hela världen och motåtgärderna mot detta har vuxit i stadig takt sedan 2001, då lärare och högskoleledningar började inse den verkan som digitaliserad text, Internet, global kommunikation och allt starkare sökmotorer hade. Dessa förändringar har påverkat hur studenter inhämtar och använder information i sina examinationsuppgifter, speciellt vid hemtentor och hemuppgifter. De resurser som finns tillgängliga, på svenska och framför allt på engelska, möjliggör för studenterna att finna och använda andras arbeten på sätt som tidigare inte varit möjliga.

KTH ansluter sig till den världsomfattande insatsen att bemöta problemet med studenters plagiering. En del av KTH:s arbete lyfts fram i denna handbok.

Plagiering definieras som att ***lämna in någon annans arbete som sitt eget***.

En students arbete kan klassas som plagiering om det visar på icke redovisat användande av andra personers idéer och material. I plagierat studentarbete framstår idéerna och materialet som studentens egna snarare än att studenten har tagit hjälp av andra personers arbeten. Samma sak gäller om studenter använder sig av andra personers formuleringar och inte visar att de är citat.

Det finns utvecklade metoder för att visa hur ett arbete bygger på andra personers arbeten eller texter. Detta kan göras genom ett system för hänvisningar och citat, utförliga beskrivningar av hur arbetet har tagits fram och en akademisk utformning av skriften som tydligt visar var idéer, ord, bilder och siffror från andra arbeten har använts.

Många studenter upplever instruktionerna om hur man redovisar och använder andra personers material som oklara och svårförstådda. Inte heller är det alltid lätt för lärarna att upptäcka plagiering i studenternas arbeten.

Denna handbok förklarar hur lärarna och studenterna bör tillämpa reglerna för källhänvisning vid KTH. När studenterna klarar att göra sina egna arbeten, när de förstår varför det är nödvändigt att göra självständigt, eget arbete i sina högskolestudier, och när de lär sig hur man tillämpar dessa kunskaper i praktiken – då tenderar problemet med plagiering att helt enkelt försvinna.

1. Varför bör man läsa handboken?

* Varför lärarna bör läsa handboken

Lärarna kommer att finna svar på många av de frågor de har gällande plagiering:

- "Vad är det?"
- "Varför uppstår det?"
- "Hur kan jag förebygga det?"
- "Hur upptäcker jag det?"
- "Vad ska jag göra om jag upptäcker det?"

Lärarna kommer både att spara tid och att förbättra studenternas lärande genom att tillämpa de steg som beskrivs i handboken. Den ger förslag på hur lärarna kan integrera förebyggande åtgärder mot plagiering i den löpande undervisningen. Handboken uppmuntrar till samarbete mellan kollegor inom samma program, och ger förslag på sätt att arbeta effektivare. Den sista punkten är väldigt viktig då de flesta lärares oro kring plagiering handlar om hur mycket tid det krävs för att hantera problemet. Lärare på KTH kan finna stöd i att veta att lärare över hela världen har tillämpat de här metoderna och funnit att, som en av dem sade: "Arbetet tar lite mer tid i anspråk, men ansträngningen behöver inte kännas övermäktig med tanke på vad man vill åstadkomma."

Ironiskt nog handlar handboken inte särskilt om plagiering, utan om lärande och om hur man säkerställer att studenterna utvecklar de färdigheter och kunskaper som förväntas av dem här på KTH. När studenter plagierar, avsiktligt eller som en följd av missförstånd, innebär detta att de kringgår lärandet. Plagieringen innebär att studenten lämnar in någon annans arbete som sitt eget. Det främsta skälet till att lärarna bör uppmärksamma punkterna i handboken är för att försäkra sig om att studenterna inte går miste om själva lärandet.

Varje kapitel är självständigt och kan läsas i valfri ordning. De flesta lärare börjar ofta med de kapitel som behandlar problem de själva har stött på.

- › Vissa börjar läsa när ett problem uppstår
- › Vissa inser att deras studenter kämpar med att klara av sina högskolestudier
- › Vissa hör talas om problemet från kollegor eller i media.
- › Vissa är bekymrade över fusk bland studenterna

Den goda nyheten är att man kan börja i vilken ände man vill. Den dåliga nyheten är att man i slutändan måste gå igenom och kombinera samtliga punkter för att komma åt problemet. I denna introduktion kommer vi att ytterligare gå igenom det vi kallar KTH:s helhetsgrepp mot plagiering.

* Lärarna måste följa reglerna när de ingriper

Om studentens inlämnade arbete får dig att misstänka att denne har försökt vilseleda dig genom att kopiera eller använda andra personers arbeten utan korrekt källhänvisning, är regeln entydig: du är skyldig att rapportera fallet för eventuella disciplinära åtgärder. Kapitel 5 anger tillvägagångssättet som måste följas till punkt och pricka.

Däremot är inte alla fall av plagiering fusk. Många hävdar att endast ett litet antal av alla fall av plagiering innebär grundad misstanke om försök till vilseledande. Trots detta måste alla plagieringsfall bemötas då de innebär att studenterna inte tar till sig kursens syfte med lärandet. Handboken erbjuder detaljerade riktlinjer för hur man ska hantera plagiering där ingen misstanke om vilseledande finns. Även dessa riktlinjer måste följas för att garantera att alla studenter vid KTH får lika och rättvis behandling.

* Varför bör studenterna vid KTH läsa handboken?

Som student behöver du veta vilka förväntningar dina lärare har på dig. Du behöver utveckla dina akademiska färdigheter och förståelsen för hur examinationerna används för att testa dina kunskaper. Ju mer du vet om plagiering, desto mindre behöver du oroa dig för det. Denna handbok är främst avsedd för lärarna, men varje kapitel innehåller även ett avsnitt där vi ger råd till dig som student. Det finns även ett avsnitt om hur du utvecklar dina akademiska färdigheter och framför allt hur du utvecklar ett vetenskapligt skrivsätt.

Handboken kommer inte att ge dig all den information du behöver ha om plagiering eftersom det krävs en rad olika färdigheter för att undvika det. Du kommer att behöva lära dig hur du hittar välunderbyggda texter och utveckla färdigheter för källhänvisningar och bibliografier. Detta kan du lära dig i biblioteket. Du kommer att behöva lära dig vilken typ av information, data och idéer som dina lärare inte vill att du delar med dig av till dina studiekamrater, vilket endast dina lärare kan hjälpa dig med. Du måste lära dig att använda källor för att stödja och motivera argumenteringen i din text, vilket din handledare kan hjälpa dig med. Handboken kan hjälpa dig att förstå problemen och även inse varför ovanstående färdigheter är nödvändiga.

2. KTH:s helhetsgrepp mot plagiering

Plagiering är en komplex fråga och kräver därför en uppsättning samverkande strategier för att kunna hanteras. Handboken innehåller avsnitt för var och en av plagieringens många olika aspekter. Den inleder med att definiera begreppet och förklarar

vilka typer av plagiering som utgör problem vid KTH. Handboken sammanfattar de olika steg som bör tas för att minska förekomsten av plagiering bland studenterna. Dessa steg inkluderar råd om hur du påbörjar förebyggande åtgärder långt innan kursen startar, till exempel när du skriver kursplanen. Det finns förslag på olika sätt att utforma frågor som är svåra att besvara genom plagiering, och råd om hur du använder utkast för att öka studentens förståelse för vad som förväntas av arbetet. Vidare visas hur du kan få in kunskap om plagiering i samband med undervisningen i ämnet istället för att avsätta tid för att behandla plagiering isolerat. Senare kapitel beskriver hur du upptäcker fall av plagiering och vad du bör göra om plagiering eller försök till vilseledande upptäcks.

De olika aktiviteterna i handboken används tillsammans för att förhindra plagiering genom vad vi kallar ”helhetsgreppet” eller ”det holistiska tillvägagångssättet”. Att tillämpa alla aktiviteter tar tid, men handboken utgör en tillgång och vägledning medan KTH kontinuerligt arbetar på att förbättra hanteringen av plagiering bland studenterna.

3. Sambandet mellan plagiering, lärande och färdigheter

Som tidigare nämnts bryter plagieringen länken mellan lärandet och studenternas erhållande av högskolepoäng. Om en lärare anser att en students arbete är fullvärdigt erhåller studenten kurspoäng. Om studenten däremot har kopierat eller lånat andra personers arbete kan den inte påvisa sin egen förståelse av ämnet. Eftersom arbetet inte är deras eget kan inte heller förståelsen vara deras egen, och studentarbeten som innehåller plagiering bör därför inte belönas med kurspoäng. Detta gäller vare sig studenten avsett att vilseleda eller inte.

Vid KTH visar studenterna sin förståelse genom att kunna använda och omvandla källtexten. Man visar inte sin egen förståelse genom att endast återge texten. Nu är det självklart inte så att alla studenter som kommer till KTH förstår att de måste visa prov på sin förståelse på det sätt som beskrivs ovan. Inte alla studenter som kommer till KTH inser att de måste lämna in arbeten som visar på en personlig förståelse av ämnet. Alla inser heller inte att om de inte använder någon annans teorier eller arbeten för att motivera och förstärka sina egna texter kan läraren inte avgöra huruvida studenten verkligen har förstått källtexten.

Alla studenter vid KTH måste lära sig hur man refererar till andras arbeten på ett korrekt sätt, oavsett förståelsen för detta vid kursens början.

4. KTH-exempel

Genomgående i handboken finns exempel på KTH-examinationer och lärarnas agerande för att visa prov på hur handbokens vägledning redan följs. Om ni själva har några andra exempel får ni gärna skicka dessa till KTH Learning Lab, så att vi kan använda dem i nästa utgåva av handboken.

5. Råd till studenterna

Detta är det första avsnittet direkt avsett för studenterna (även om lärarna är välkomna att "tjuvlyssna").

Många studenter säger att de har hört talas om plagiering genom tidningar och kamrater. De är oroliga för att plagiera av misstag eller att lärarna är mer intresserade av att upptäcka försök till vilseledande än att hjälpa dem med arbetet. Denna handbok kan ses som ett bevis på att det sista inte stämmer. Här följer även ett antal fakta angående "oavsiktlig plagiering":

- › Du måste följa de regler som finns om hur du refererar andras arbeten, men kommer även att ha tid att lära dig dessa regler och få undervisning i de nödvändiga färdigheterna. Innan denna undervisning är avslutad kommer plagiering att behandlas som misstag och kommer inte att bemötas med disciplinära åtgärder.
- › En del studenter undrar om de riskerar att anklagas för plagiering om de lägger fram en egen idé, som senare visar sig ha publicerats eller framförts av någon annan. Detta är inte någon anledning till oro. Läraren kommer inte att se det som plagiering, utan som en bristfällig genomgång av redan existerande litteratur. I värsta fall kommer detta alltså att visa att din efterforskning inte varit tillräckligt grundlig. Även detta kommer alltså att behandlas som misstag.
- › En del studenter oroar sig för att bli anklagade för plagiering om de använder redan etablerade formuleringar eller förklaringar utan att ange källan. Detta tillvägagångssätt är godkänt och läraren kommer att se det som just ett bruk av erkända formuleringar eller förklaringar, och inte som plagiering. Om du är osäker på om något faller under denna kategori bör du rådfråga din lärare eller en behörig specialist.

Handboken uppmuntrar dina lärare att ge dig den information, vägledning och feedback som krävs för att förstå vad det verkligen innebär att ”göra ditt eget arbete”. Den ger dig också det nödvändiga stödet för att be läraren om hjälp om innebörden inte framgått tydligt.

6. Mer material finns på bokens hemsida

På flera ställen hänvisar vi till mer material på bokens hemsida, som förväntas uppdateras. Eftersom mängden material kommer att utvecklas ger vi inte enskilda länkar utan bara en länk till allt material. Denna handbok kommer också att finnas där för nedladdning.

<http://www.kth.se/plagiarism> (engelsk version)

<http://www.kth.se/plagiat> (svensk version)

Där länkar vi också till Högskoleförordningen (HF) på svenska och engelska (Higher Education Ordinance), eftersom den kan vara svår att hitta. På flera ställen refererar vi till HF kapitel 10 som behandlar disciplinära åtgärder. Vi nämner också kursplan (på engelska course syllabus) som är obligatorisk enligt HF kapitel 6, se paragraf 14 och 15. Kursplanen ska inte blandas ihop med kursinformationen (ibland kallad kurs-PM) som ofta delas ut vid första föreläsningen. Vid KTH fastställs kursplaner upp till ett år före kursstart.

Handbokens kapitel 4 om upptäckt av plagiering nämner några textmatchningsverktyg som används vid KTH: Urkund, GenuineText och Turnitin, samt BILDA som används i de flesta kurser. Länkar till mer information och manualer finns också på handbokens hemsida.

Skolornas kontaktpersoner i studentdisciplinära frågor kommer också att finnas på bokens hemsida.

7. Tack till personer som bidragit

Den här handboken har skrivits inom ett projekt för kvalitetssäkring av examination i KTHs utbildningar. Många hjälpsamma kollegor har stöttat oss i arbetet. Vi tackar speciellt kollegorna på KTH Learning Lab, Mats Hanson, Kristina Edström och Mats Nyberg, som hjälpte till att strukturera och producera boken. Marianne Öfverström, Maria Palma-Hakim och Gustav Axberg lade många timmar på att granska detaljerna i förordningstexterna och disciplinprocedurerna. Ann-Sofie Henriksson, Mattias Alveteg, och Sara Thyberg Naumann kommenterade utkast och gav värdefulla förslag. Viggo Kann och Ninni Carlsund Levin gav oss exempel från sin undervisning.

Jude och Carl-Mikael, juni 2009

KAPITEL ETT / STUDENTERS PLAGIERING

1.1 Definition av plagiering

Ordet ”plagiering” har fått betydelsen ”att lämna in någon annans arbete som sitt eget”.

Lägg märke till att ordet "arbete" används för denna definition. Det visar på hur termen plagiering täcker en lång rad av aktiviteter, från att komponera musik till att skriva romaner. Här på KTH fokuserar vi på examinationsmoment, där studenterna lämnar in arbeten för att erhålla betyg.

Högskoleförordningen (SFS 1993:100) nämner inte ordet plagiering uttryckligen, relevant bestämmelse lyder (Kapitel 10, 1 §):

1 § Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som
1. med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,

Vi kommer att använda frasen "försök till vilseledande" i fortsättningen. Den officiella översättningen (The Higher Education Ordinance, Chapter 10 Section 1) lyder:

Disciplinary measures may be taken against students who
1. by prohibited aids or other means attempt to deceive during examinations or when academic work is otherwise assessed,

Arbeten vid KTH där plagiering kan förekomma omfattar bland annat:

- **Skriftliga inlämningsuppgifter.** I detta fall inträffar plagieringen när studenten använder andra personers formuleringar eller teorier utan att ange att dessa egentligen har framställts av någon annan.
- **Praktiska uppgifter och tekniska projekt.** Plagiering kan till exempel omfatta användandet av andras datorkod eller experimentresultat, som studenten sedan framställer som sina egna.

- **Designarbete.** Studenter som utformar nya produkter hämtar inspiration från andras idéer och kreativitet, men den färdiga designen måste vara skapad av studenten själv. Detta innebär att studenten måste modifiera, utveckla eller ändra de idéer som fungerat som inspirationskälla, för att på så sätt göra dem till något eget.

* Plagiering i skriftlig examination

Det finns tre vanliga former av plagiering i studenternas skriftliga arbeten.

› Att kopiera formuleringar och idéer från publicerade källor

Om en student kopierar formuleringar eller idéer rakt av från en publicerad källa, utan att ange detta, är det ett fall av plagiering. Studenter kan också plagiera om de kopierar andras idéer genom sammanfattningar eller omskrivningar av någon annans text utan att ange detta. Det vanligaste sättet att bekräfta att andras idéer har använts är genom att använda referenser eller citat på de ställen i texten där dessa har använts.

Det finns etablerade konventioner för hur man ska citera/referera till andras arbeten. De olika skolorna vid KTH ber studenterna att använda olika referensmallar, men alla har det gemensamt att de visar var och hur andras idéer och formuleringar har använts.

Det är inte tillräckligt att endast lista källorna i en bibliografi. Om referenserna inte markeras i texten vid de punkter där andras arbeten har använts, framgår det inte för läsaren hur studentens text har skapats.

› Att kopiera från andra studenter

Studenter plagierar i skriftliga och praktiska arbeten genom att kopiera andra studenters arbeten för att sedan lämna in dessa som sina egna.

Studenterna vet för det mesta om att det strider mot KTH:s regler att kopiera andra studenters svar, lösningar eller uppgifter¹. De flesta lärare är överens om att kopieringen mellan studenterna är oacceptabel.

¹ Bevisen för detta påstående är för närvarande anekdotmässiga, även om undersökningar är planerade. Andra studier antyder att detta påstående är väldigt sannolikt, till exempel enligt: Ashworth med flera, (1997), Guilty in whose eyes? University students' perceptions of cheating and plagiarism in academic work and assessment, *Studies in Higher Education*, 22:2, s. 187-203.

Studenterna hävdar ibland att denna typ av plagiering inte är lika allvarlig då de fortfarande lär sig av den kopierade texten. I en undersökning hävdade några till och med att detta inte borde ses som plagiering utan som ”kontroll”². KTH förväntar sig dock att alla studenter ska lösa alla uppgifter på egen hand. I Kapitel 5 i denna handbok finns utförligare förslag på hur man hanterar kopiering mellan studenter vid KTH.

Kapitel 3 i handboken innehåller förslag på hur lärarna kan motarbeta denna typ av kopiering genom den typ av uppgifter de ger studenterna. Uppgifterna bör inte vara utformade på ett sätt som uppmuntrar till den sortens kopiering.

› Att samarbeta för mycket med andra studenter

De flesta lärare uppmuntrar studenterna att diskutera arbetet med varandra. Samarbetet har ett värde i sig eftersom det ofta leder till nya idéer och insikter. Det återspeglar också hur lärarna själva arbetar tillsammans och hur studenterna kommer att arbeta med sina arbetskamrater efter det att de har utexaminerats från KTH. Trots detta vill högskolan att varje student individuellt ska visa prov på att ha uppnått målen för kursen. Om de samarbetar så pass mycket med individuella uppgifter med andra studenter att deras arbeten och resultat blir identiska eller närmast identiska, klassificeras det som otillåtet samarbete.

Detta skiljer sig från att kopiera rakt av eftersom studenterna i det här fallet fortfarande genomför en del av uppgifterna. Trots detta är tillvägagångssättet inte tillåtet om studenterna fått i uppdrag att utföra uppgiften individuellt.

Det är svårt att dra en tydlig gräns mellan samarbete och kopiering. Sammanhanget spelar alltid stor roll vid bedömningen, och läraren måste tydliggöra reglerna för olika uppgifter och samtidigt hålla sig till de uppställda reglerna. Senare kapitel i handboken kommer att ta upp problemet med gränsdragningen mellan samarbete och otillåtet samarbete mer i detalj.

* Plagiering i praktiskt arbete och programmering

Det är viktigt att studenterna ”gör sitt eget arbete” när de skriver datorkod, dokumenterar experiment, skapar en design eller löser ett matematiskt problem. Om de inte själva genomför dessa aktiviteter, men ändå framställer resultaten som sina egna, så rör det sig om plagiering.

²Parameswaran, A. and Devi, P. (2006), Student plagiarism and faculty responsibility in undergraduate engineering labs, **Higher Education research and development**, 25:3, 263 – 276

De lärare som utformar dessa praktiska uppgifter måste tydliggöra hur pass mycket hjälp, samarbete, samt lån och användande av andras idéer som är tillåtet. De måste också förklara hur studenterna ska visa hur de har använt andras arbete i sina egna verk.

1.2 Fusk och plagiering

Det finns studenter som köper, stjälar, kopierar eller på andra sätt fingerar sina akademiska ”arbeten”[sic]³. Personer som fuskar är väl medvetna om att detta är otillåtet, och har haft många tillfällen att lära sig KTH:s regler och att utveckla sina akademiska färdigheter. Ett litet antal av dem som medvetet plagierar står även för andra förseelser, som att ljuga eller att skrämma andra studenter till att tillhandahålla arbeten. Detta är väldigt allvarliga händelser, och procedurerna för hur KTH hanterar denna typ av händelser finns beskrivna i kapitel fem.

Vid allvarliga fall av försök till vilseledande kan en student bli avstängd från högskolan i upp till sex månader. Även kortare avstängningar kan ge allvarliga följder för studentens fortsatta studier vid KTH, och kan äventyra en förlängning av visum och att examen inte kan avläggas inom den tid viseringen räcker. Dessutom resulterar det i indragna studiemedel.

* Varför fuskar studenter avsiktligt genom att plagiera?

De studenter som fuskar kan nästan alltid ge en förklaring⁴ till sina handlingar. Somliga hänvisar till den personliga förmågan, som till exempel:

- dålig planering och att man har skjutit fram arbetet till sista ögonblicket
- osäker på om arbetet ska bli tillräckligt bra
- känner att man saknar de nödvändiga kunskaperna

En del studenter förklarar sitt fusk med hänvisningar till externa påtryckningar, som till exempel:

- press från föräldrar eller andra att lyckas
- känslan av att ett höga betyg är nödvändiga för karriärplanerna

³ Sic' används efter påståenden för att påvisa något felaktigt som avsiktligt lämnats kvar i texten. I detta fall syftar "sic" på att författaren till handboken inte anser att plagierade uppgifter som lämnas in ska kunna klassas som riktiga arbeten, även om studenten hävdar motsatsen.

⁴ Vissa skulle hellre använda termen bortförklaring.

- för många bollar i luften, med jobb eller privata åtaganden
- flera akademiska uppgifter eller tidsgränser som krockar

Vissa studenter hävdar att plagieringen är rättfärdig och kritiserar i sin tur uppgiften eller kursen. Vissa studenter har bland annat förklarat varför de har kopierat eller förfalskat en uppgift med att:

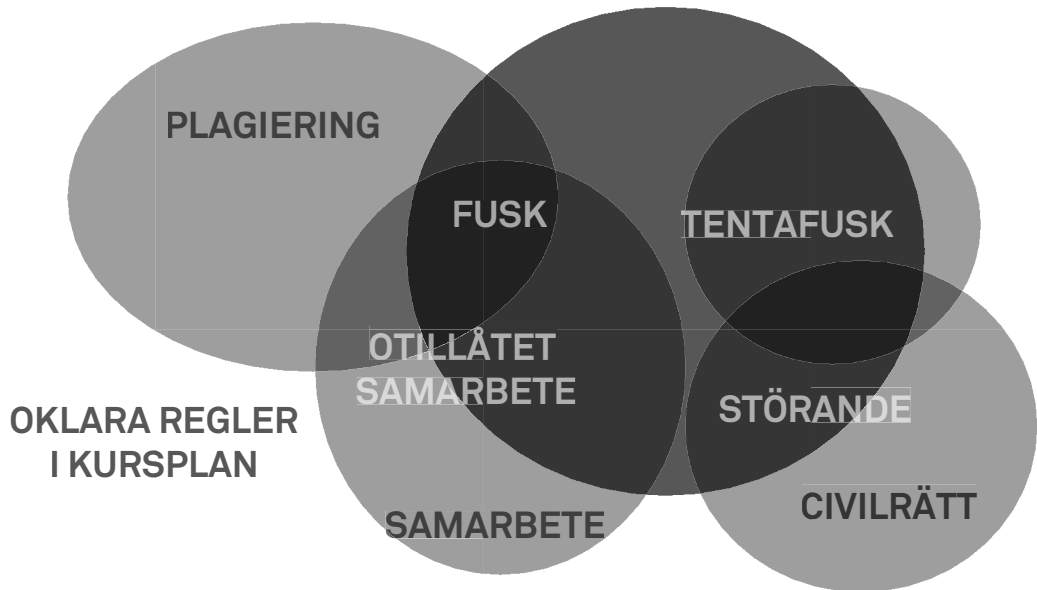
- uppgiften är föråldrad, irrelevant eller oviktig
- läraren inte bryr sig om uppgiften, och att studenterna då inte heller behöver bry sig
- uppgiften var så enkel att bara kopiera, och det kändes därför logiskt att kopiera svaret

* All plagiering är inte försök till vilseledande

Fusk innebär att studenten försöker vilseleda andra om sitt arbete. Studenter som har plagierat säger ofta att de inte har avsett att lämna in andras arbeten som sina egna, och inte heller att vilseleda läraren i dennes betygssättning. De säger ofta att de inte har förstått innebörden av frasen ”gör ditt eget arbete”. Dessa studenter hävdar att ingen har lärt dem hur man anger andras idéer på ett öppet sätt, som till exempel genom godkända källhänvisningar. Studenter som plagierar säger ofta att de fortsatt att använda metoder från tidigare lärosäten eller andra platser. (”Det var så här vi gjorde på gymnasiet.” eller ”Så här gick vi till väga i mitt hemland.”) De insåg inte att reglerna ändrades när de kom till KTH. Slutligen säger många att ingen lärde dem de nödvändiga färdigheter som krävs för att följa reglerna vid KTH, som hur man finner och bedömer källor, hur man sammanfattar andras idéer eller hur man använder ett specifikt referenssystem.

I en del av fallen erkände studenterna att någon kortfattat sagt till dem att ”använda källhänvisningar”, att skriva texten ”med egna ord” eller att ”skriva sin egen kod”. Det kan tänkas ha funnits någon föreläsning eller sida i kursplanen som gått igenom hur studenterna ska använda hänvisningarna i sitt arbete, men vid uppföljningen av sådana sessioner framgår det tydligt att studenterna inte har förstått instruktionerna eller hur de ska genomföras. Att berätta för studenterna om reglerna verkar vara ett användbart första steg, men man kan inte utgå från att detta är tillräckligt för att alla ska förstå vad som förväntas av dem. Senare kapitel i handboken kommer att gå igenom detta problem ytterligare.

HF 10 KAP, DISCIPLINÄRA ÅTGÄRDER "försök till vilseledande"

Högskoleförordningen tar inte upp gränsen mellan plagiering och "försök till vilseledande". Vi hoppas att det blir tydligare efter att ha läst kapitel 5

1.3 Att informera studenterna om akademisk citering och källhänvisning

Det är viktigt att studenterna tidigt inser att självständigt arbete, citering, källhänvisningar och bibliografier är en nödvändig del av högskolestudierna. De måste snabbt lära sig de accepterade metoderna för problemlösningsuppgifter och hänvisningar i de skriftliga uppgifterna. Vid KTH arbetar vi hårt för att garantera att studenterna får tillgång till denna information på ett systematiskt och tydligt sätt. Kapitel två i handboken tar upp frågan om hur man hjälper studenterna att lära sig akademisk citering, programmering och problemlösning.

Under tiden studenterna lär sig reglerna bör de lärare som betygsätter deras arbeten vara försiktiga med att stämpla studenternas misstag som plagiering. Lärarna måste också ha tålamod med de studenter som använder felaktig citering eller informella metoder för att referera till andras arbeten. Till exempel kan en student påvisa en omskrivning genom uttryck som till exempel "som det tidigare stycket visar..." för att sedan glömma att lägga till en källhänvisning som anger varifrån innehållet har kommit. I detta exempel visar studenten på ett informellt sätt att orden och tankarna härstammar från en annan text. Detta kan

inte klassas som försök att vilseleda läsaren. Det är däremot viktigt att lärarna vid KTH instruerar studenterna om att vara mer uppmärksamma på källhänvisningarna och att de utvecklar dessa färdigheter. I början av utbildningen är felaktiga källhänvisningar att se som en form av lärandemisstag snarare än som avsiktlig plagiering.

Kapitel 5 handlar om de olika metoder som lärarna bör använda sig av för att bedöma om det finns grund för att misstänka försök till vilseledande. Det förklarar också vad man bör göra om läraren tror att plagieringen är ett lärandemisstag.

1.4 Hur vanligt är plagiering bland studenter vid KTH?

Vi behöver inte veta exakt hur utbredd plagieringen är för att kunna se den som ett allvarligt problem, och som något som kräver uppmärksamhet från både studenter och lärare. Anekdotiska referenser visar på hur lärare vid KTH upplever att det är ett problem, studenter och kåren uppger att det är ett problem och högskolans ledning har därför vidtagit åtgärder för att aktivt hantera detta.

Antalet fall av avsiktlig, allvarlig plagiering är till synes lågt eller väldigt lågt vid KTH, även om det inte finns någon fullständig statistik för den här högskolan eller för svenska lärosäten i allmänhet.

Det är vanligare att plagieringen uppstår som en följd av bristande färdigheter om hur man utformar akademiska texter eller att studenten missförstår vad som förväntas av dem, än att han eller hon avsiktligt söker plagiera en text. Den relativt höga nivån av plagiering genom missförstånd förekommer främst vid en del uppgifter och bland vissa studentgrupper.

* Plagierar vissa grupper av KTH-studenter mer än andra?

Det finns bevis som pekar på att det är mer sannolikt att studenter med låga betyg och med avsaknad av akademiskt självförtroende väljer att plagiera⁵. Yngre studenter tenderar att plagiera mer än äldre, och personer som studerar på grundnivå plagierar

⁵Precis som för skriftliga inlämningsarbeten kräver påståenden som detta en källhänvisning – inte för att motverka plagiering utan för att visa på fakta som stödjer påståendet. I detta fall: Bennett, R. (2005). Factors Associated with Student Plagiarism in a Post-1992 University, *Assessment and Evaluation in Higher Education*, v30 n2 s.137-162

mer än studenter på avancerad nivå. Dessutom plagierar män i större utsträckning än kvinnor⁶. Studenter som inte finner värde i uppgiften letar oftare efter genvägar. En student förklarade skillnaden som följande:

”Om jag vill lära mig spela gitarr, då finns det ingen anledning till att fuska. Men om jag ombeds skriva ett arbete om hur man spelar gitarr, då är det en helt annan sak.”

Ingen av dessa faktorer är speciellt effektiva för att förutse plagiering. Whitely och Keith-Spiegel⁷ fann att det mest effektiva tecknet på framtida plagiering var tidigare plagiering – med andra ord, studenter som plagierar tenderar att fortsätta med det. Denna upptäckt kan inspirera lärarna att ingripa tidigt i studentens studier för att försöka motarbeta ovanan.

En förklaring är att många av KTH:s studenter tidigare har studerat i andra länder än Sverige, där det har ansetts vara bra att återge andras texter och/eller presentera (snarare än att tolka) svaren. Detta kan dock även sägas om många studenter som läst på svenska gymnasier eller som tidigare har arbetat på kontor eller i fabrik. Bland alla dessa grupper förkommer det att svar presenteras till frågor utan hänvisningar till källan. Förmodligen behöver alla som börjar på högskolan revidera sina antaganden om hur man genomför problemlösningar och uppsatsskrivningar på ett godkänt sätt.

Andra faktorer som används för att identifiera grupper som löper risk att plagiera inkluderar:

- studenter med dåliga skriftliga kunskaper i det engelska språket. I detta fall kan det framstå som ”säkrare” för dem som oroar sig för sin engelska att kopiera någon annans text.
- föreställningen bland studenter att lärarna är mer intresserade av en perfekt text än av studentens förståelse av källtexten.
- brist på mod att testa nya metoder för att visa på sin förståelse, speciellt i fall när ett misslyckande har ett högt ”pris”.

Det är uppenbart att en del studenter löper större risk att upptäckas för plagiering och att bli anmälda. Detta gäller främst internationella studenter, framför allt de som skriver på engelska som andra språk. Varför är det så?

De flesta studenter vid KTH som skriver på engelska har inte det språket som sitt modersmål. Det kan därför ibland bli så pass tydligt hur språket i en inlämnad upp-

⁶Dessa påståenden stöds av flera studier. Ett exempel är: McCabe, D. & Trevino, L. (1997), Individual and contextual influences on academic dishonesty: A multi-campus investigation, *Research in Higher Education*, 38:3, s. 379-396

⁷Whitely, P. and Keith-Spiegel, B. (2002) *Academic Dishonesty: an educators guide*, Taylor and Francis, New York.

gift skiljer sig från studentens språkliga kapacitet, eller skiljer sig från andra stycken i texten, att bedömaren ser det som nödvändigt att vidta åtgärder. Det kan mycket väl vara så att andra studenter kopierar lika mycket från andras texter, men helt enkelt är skickligare på att sätta ihop de olika delarna.

Till sist, olikheten i frekvensen av antal upptäckta fall bland olika grupper av studenter anges ofta som det främsta skälet till att tillämpa mer ”objektiva” metoder för att identifiera kopierad text. Textmatchningsprogram (som till exempel Urkund och Turnitin) kan identifiera de delar av en students text som matchar texter i en databas eller på Internet. Dessa redskap kan upptäcka kopierad text i inlämningsuppgifter även från skickliga skribenter. Kapitel fyra diskuterar mer utförligt hur dessa verktyg kan användas.

1.5 Vad ska du göra om en student har plagierat?

Eftersom plagiering försämrar studenternas lärande måste man åtgärda alla tillfällen där studenter framställer andras arbeten som sina egna. Olika fall av plagiering kräver dock olika typer av åtgärder.

I de fall där man misstänker att studenten har försökt vilseleda läraren om huruvida arbetet är studentens eget eller inte, måste fallet leda till en formell anmälan (se kapitel fem). I andra fall, där man inte misstänker försök till vilseledande, anser man att studenterna fortfarande utvecklar sin förståelse och sina akademiska färdigheter och plagieringen utgör misstag under lärandet. Då ska problemet hanteras inom ramen för kursen. För de fall där ingen misstanke föreligger måste läraren hantera dessa som misstag under lärandet. En vägledning om skillnaden mellan avsiktlig plagiering och lärandemisstag som involverar plagiering finns i kapitel fem.

Högskoleförordningen (SFS 1993:100) Kapitel 10, 9 § lyder:

9 § Grundad misstanke om sådan förseelse som anges i 1 § skall skyndsamt anmälas till rektor.

I den engelska översättningen står det (The Higher Education Ordinance, Chapter 10 Section 9):

If there is cause to suspect offences such as are referred to in section 1, the vicechancellor⁸ shall promptly be notified.

I boken när vi talar om Högskoleförordningen, knyter vi ihop 1 § (se början av detta kapitel) och 9 § och får:
"grundad misstanke om försök till vilseledande"

och på engelska:
"cause to suspect an attempt to deceive"

Den plagiering som ska hanteras inom studentens kurs måste behandlas konsekvent. Dessa riktlinjer och procedurer återfinns i kapitel fem.

* Råd till studenterna

Då detta kapitel ger bakgrundsinformation om plagiering och lyfter fram de vanligaste formerna kan det vara till din hjälp att läsa hela kapitlet. En av slutsatserna är att vi vet väldigt lite om plagiering vid KTH och att vi behöver mer data och studier om varför vissa studenter väljer att fuska, samt fler undersökningar om hur KTH:s studenter får lära sig om plagiering. Var vänlig att ta dig tid till att hjälpa oss med detta om du blir ombedd att bidra med egna synpunkter eller upplevelser. Även Studentkåren är intresserad av denna fråga och arbetar tillsammans med KTH för att förbättra kunskapen och informationen om ämnet. Ni kan också hjälpa dem med detta.

⁸I översättningen står det "vicechancellor" (borde vara Vice-chancellor) som är den Brittiska motsvarigheten, i USA är motsvarande befattning "President".

KAPITEL TVÅ / STRATEGIER FÖR UTFORMNING AV PROGRAM OCH KURSER SOM FÖREBYGGER PLAGIERING

Förslagen i detta kapitel fungerar som komplement till förslagen i kapitel tre om hur man utformar examinationsfrågor och uppgifter vars svar är svåra att kopiera och/eller svåra att finna. I detta kapitel fokuserar vi på kursdesign och undervisningsstrategier.

Diagrammet på nästa sida visar hur en del aktiviteter bör påbörjas långt innan kursstart, medan andra tillämpas under eller efter kursen. Det idealiska vore att lärarna tillägnar sig de flesta eller alla av dessa aktiviteter. Ett sådant tillvägagångssätt erbjuder studenterna en genomtänkt kurs. Som tidigare nämnts i handbokens inledning är en knippe samverkande strategier det som mest sannolikt kan förebygga plagiering, då det inte finns någon enskild lösning till ett så komplext problem. Att uppnå ett helhetsgrepp tar dock tid och kräver att alla vid KTH anstränger sig och samarbetar. De aktiviteter som listas nedan är alla bra utgångspunkter för att komma åt plagieringen bland studenterna. Efter listan förklaras varje strategi i detalj.

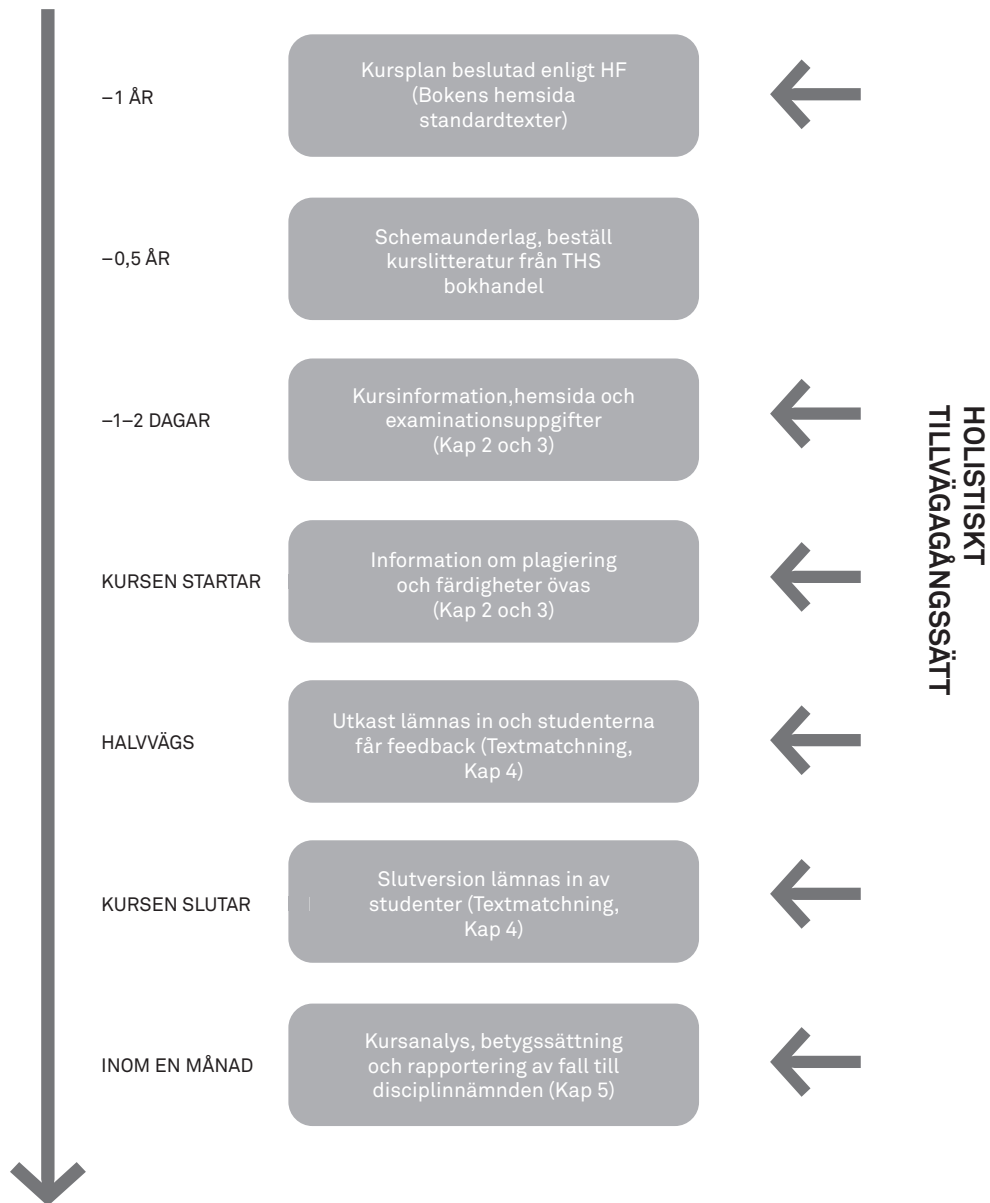
* En strategi i sex steg för att förhindra plagiering

2.1 Informera studenterna om plagiering

Studenterna kommer inte till KTH med färdig kunskap om vilka regler de ska följa. Det är skillnad på att informera studenterna om vad de ska göra, och att säga till dem vad de INTE får göra, ("kopiera INTE", "fuska INTE", "plagiera INTE"). Det är heller inte tillräckligt att endast säga vad de ska göra. Att säga till studenterna att de ska "referera till andras arbeten", "göra sitt eget arbete" eller "göra ett självständigt arbete" betyder ofta väldigt lite för studenter som inte redan har grundläggande kunskaper i ett vetenskapligt skrivsätt och problemlösning.

Lärarna vid KTH kan inte utgå från att studenterna har denna förkunskap, inte ens de som ansluter direkt till år 4 eller till forskarutbildningen. Det kan verkligen inte förväntas av studenter på grundläggande nivå att de ska ha dessa kunskaper (även om en del studenter har fått denna utbildning på gymnasienivå). Alla studenter behöver få reda på vad som förväntas av dem här på KTH.

TIDSPLANERING FÖR KURSDESIGN OCH GENOMFÖRANDE

2.2 Erbjud övning tidigt, som en väckarklocka

Att undersöka studenternas förståelse i ett tidigt skede kan hjälpa både lärarna och studenterna att inse vad som behöver förbättras. Den bästa metoden för att identifiera studenternas kunskaper och färdigheter är att ge dem en testuppgift i början av utbildningen.

2.3 Lär studenterna de nödvändiga färdigheterna

För skriftliga uppgifter behöver studenterna ett antal färdigheter, bland annat (men inte enbart) hur man gör källhänvisningar. Andra nödvändiga färdigheter är källkritik, att ta anteckningar, styrka argument med källor och korrekt citering. Studenterna måste strukturera sitt arbete och utveckla en kännedom om den skriftliga tonen i respektive ämne. Även om en del studenter kan lära sig detta på egen hand behöver de flesta en mer systematisk lärandeprocess.

För praktiska uppgifter och projektarbeten behöver studenterna en lång rad färdigheter, som programmering, problemlösning, bruk av teknisk utrustning och korrekt rapportering. De behöver förmodligen även utveckla sin egen planeringsförmåga, som att få tiden att räcka och att hantera deadlines. Att lära studenterna dessa färdigheter är lika viktigt som undervisningen av den ämneskunskap som krävs för att kunna tillämpa färdigheterna. Lärarna ska också erbjuda möjligheten att träna dessa färdigheter, så att studenterna med tiden kan arbeta självständigt.

2.4 Gör om examinationen

Istället för att endast dela ut uppgifter och sedan hoppas att studenterna kommer att använda effektiva strategier för att utföra dem är det mycket mer fruktbart (speciellt i början av utbildningen) om lärarna planerar en struktur för att följa och bedöma studenternas genomförande av sina uppgifter och hemtentor medan kursen pågår.

Förslag på hur man bör hantera denna process inkluderar delmål (en titel denna vecka, sedan en disposition nästa vecka och en genomgång av bibliografen veckan därpå). Andra förslag är att studenterna ska träna att bedöma varandras texter och att de ska dela upp större uppgifter i mindre delar med regelbundna deadlines. En effektiv handledning av större uppgifter kan också hjälpa till att verifiera att studenten själv har sammanställt arbetet.

2.5 Kontrollera att studenten själv har skrivit det inlämnade arbetet

Med detta menas att man genom kompletterande kunskapskontroll undersöker om det är studenten själv som har skrivit ett inlämnat arbete. Det finns många metoder för att kontrollera om inlämningsuppgiften är studentens eget arbete, exempelvis genom ett litet muntligt förhör på innehållet. Denna kontroll är ännu viktigare om förslagen i tidigare avsnitt (om att göra processen mer transparent) inte tillämpas, eller om studenterna läser på distans.

2.6 Testa formativ användning av mjukvara för att upptäcka kopiering

I kapitel fyra beskrivs hur du använder textmatchningsverktyg för att upptäcka plagiering i inlämnad text. Samma verktyg kan dock även användas för att söka efter kopiering i inlämningsuppgifter och i datakod innan den slutgiltiga versionen är klar. Att använda verktygen under hela processen kan göra studenterna uppmärksamma på vilka sätt deras arbeten ännu inte har nått en acceptabel nivå och förtydliga lärarens krav på hur texten ska se ut.

Det finns välutvecklade tillvägagångssätt för hur man bör använda hjälpmedel som Urkund och Turnitin som stöd vid undervisningen av det vetenskapliga skrivsättet. Det finns bevis för att bruket av textmatchningsverktygen är användbart så länge vissa steg följs.

Strategi för kurs/programdesign 2.1

ATT INFORMERA STUDENTERNA

Studenterna vid varje utbildningsprogram måste få veta vad plagiering är, hur de förväntas kunna svara på examinationsfrågor och uppgifter och ha förståelse för hur de bör dela med sig av och diskutera sitt arbete med varandra. Studenterna behöver veta varför det ligger i KTH:s intresse att förebygga plagiering och varför de måste undvika att plagiera i sina arbeten. Studenterna behöver också veta var de kan få mer information och vägledning. De behöver veta vad som händer när plagieringen upptäcks, speciellt vad som händer om ärendet går vidare till disciplinnämnden.

Denna information måste delges på ett välplanerat och systematiskt sätt, så att studenterna varken går miste om informationen eller får den upprepade gånger. För detta krävs att man i utformningen av programmet planerar för hur informationen ska förmedlas. I program som redan har en planerad koordinering mellan kurserna kan plagieringsinformationen läggas in relativt enkelt. Detta blir svårare att utföra när kurserna bedrivs självständigt från programmet.

Följande är ett antal metoder som används av KTHs utbildningsprogram för att informera studenterna om plagiering:

- Kontaktpersonerna vid de olika skolorna organiserar informationsmöten för nya studenter, vilket inkluderar föreläsningar om det akademiska skrivsättet och om plagiering. Dessa föreläsningar är frivilliga med närvaro av ungefär hälften av alla studenterna.
- En del program erbjuder studenterna vägledning kring uppsatsskrivningar. Denna vägledning inkluderar information om godkända system för källhänvisningar, med tidigare studenters arbeten som exempel på hur dessa ska tillämpas.
- År 2009 organiserade ett program en två timmar lång föreläsning om plagiering under den andra terminen av mastersprogrammen, och bjöd in alla mastersstudenter. Föreläsningen hölls separat från studenternas övriga lektioner.
- Biblioteket annonserar om specialkurser för att hitta och välja ut välunderbyggda källor. Man utvecklar även en specialkurs i hur man förhindrar plagiering.

För individuella kurser måste studenterna veta vilka metoder som används för att kontrollera deras arbeten, och även när dessa metoder används. Om man till exempel använder muntliga prov för att kontrollera om studenterna har förstått innehållet i sina arbeten måste detta meddelas i kursplanen och kursinformationen. Diagrammet i början av detta kapitel visar vid vilken tidpunkt dessa beslut måste fattas innan de kan förmedlas till studenterna på ett korrekt sätt. Studenterna måste också veta hur lärarna förväntar sig att de ska tolka kraven på eget självständigt arbete i alla de olika kurserna. Om studenterna arbetar i grupp och samarbetar kring vissa delar av arbetet, eller om de söker hjälp från specialister som till exempel korrekturläsare, informationsexperten som bibliotekarien eller till och med handledare, måste läraren tydliggöra i vilka fall detta uppmuntras och i vilka fall det inte är tillåtet.

Kursinformationen måste tydligt förklara hur mycket samarbete som önskas, samt hur mycket man kan använda sig av andra källor utan att hänvisa till dessa.

Att erbjuda skriftlig information

- › Denna handboks hemsida innehåller flera exempel på texter som kan användas i kursplaner och kursinformation.
- › Studenterna kan bli ombudda att skriva under en ansvarsförbindelse, som man gör vid Lunds Universitets avdelning för ekonomisk historia. Där måste studenterna läsa igenom och skriva under att de har förstått reglerna för examinationen. På bokens hemsida finns exempel på ett omslag för en särskild hemtenta.

Att erbjuda information vid workshops eller seminarier

Vid dessa aktiviteter får studenterna träna sin förmåga att skilja på acceptabla och oacceptabla sätt att genomföra uppgifterna. Det kräver ett aktivt arbete med avsatt tid för de frågor och diskussioner som uppstår under mötet.

Exempel på aktiviteter som kan hjälpa studenterna att utveckla sina insikter om plagiering:

- › **Att visa utdrag ur andra studenters arbeten**
En samling exempel kan användas, varav en del är ändrade för att visa på speciella plagieringsaspekter. Studenterna kan då själva bedöma texten och misstagen och avgöra vilka arbeten som troligtvis får bra betyg och vilka som kan bli klassade som plagierade.
- › **En övning kring otillåtet samarbete**
En kopia på denna aktivitet finns på bokens hemsida. Aktiviteten har utformats specifikt för att skapa diskussion om hur studenterna inte får arbeta tillsammans i sina hemuppgifter.
- › **Att klassificera vad som är acceptabel omskrivning och vad som är plagiering**
På bokens hemsida finns exempel på hur detta kan genomföras.

Undervisning med genomgångar online

Studenterna kan hänvisas till Internetsidor där plagiering förklaras. På bokens hemsida finns ett antal användbara sidor listade. Det är dock inte troligt att studenterna följer dessa instruktioner om det inte finns någon form av kontroll eller tillämpning av informationen på Internetsidorna. Den övergripande informationen måste ofta även anpassas till speciella kurser eller program.

Strategi för kursdesign 2.2

TIDIG DIAGNOS

Om läraren endast berättar för studenterna vad KTH förväntar sig av dem har det tyvärr liten eller ingen påverkan på deras förståelse och/eller för deras arbetsmetoder. Detta gäller inte minst när informationen endast avhandlar vad man inte får göra [*Fuska inte. Kopiera inte. Samarbeta inte för mycket med era kamrater.*] Det finns studenter som kan lära sig ”den svåra vägen”, genom negativ feedback från lärarna (*”Johan, det här arbetet är väldigt dåligt!”*). Det finns dock lärare som inledningsvis ignorerar icke accepterade metoder och hoppas att studenterna till slut ska ta till sig de rätta vanorna. Andra lärare ger studenterna feedback som de antingen ignorerar eller missförstår (*”Du måste ange dina källor!”*).

Ett förslag är att ge studenterna mindre uppgifter i början av programmet istället för att berätta för dem vad de måste göra eller ge dem feedback på var de har gjort fel. Detta kan till exempel vara korta skriftliga uppgifter, enkel programmering eller inledande design. Uppgifterna kan kräva en blandning av självständigt arbete och samarbete för att avgöra om studenterna korrekt kan skilja mellan de båda.

Små uppgifter är av stort värde för lärandet. Studenterna tränar färdigheter som är relevanta för kursen samtidigt som de använder ämnesspecifik information. Den huvudsakliga funktionen är dock att låta lärarna och studenterna själva upptäcka om man känner till plagiering och om de som påstår sig förstå det verkligen tillämpar denna kunskap i sitt arbete.

Undervisning genom tidig feedback

Om en students inlämnade arbete för diagnostiska/praktiska uppgifter visar sig vara oacceptabelt måste lärarens feedback vara väldigt tydlig. Det är vanligt att studenterna får sådan feedback för sina tidiga arbeten. Lärarna ger vanligtvis synpunkter på:

- Om studenten har använt för många formuleringar från källtexten utan att markera dem som direkta citat.
- Om studenten har kopierat direkt från texter eller föreläsning-anteckningar.
- Vilken typ av påståenden som kräver källhänvisningar.
- När källhänvisningar kan användas för att styrka ett argument.

Läraren kan då skapa ett särskilt dokument som tar upp alla dessa punkter och ge förslag på hur man korrigerar misstagen istället för att skriva ner individuella punkter på studenternas inlämningsuppgifter. Relevanta färdigställda dokument kan skickas med e-post eller häftas fast vid studenternas arbeten.

Med en tidig diagnos menas att studenterna kan korrigera missuppfattningar innan de börjar med större och viktigare arbeten.

Exempel på tidiga diagnostiska uppgifter vid KTH:

En tidig diagnostisk uppgift

En lärare ber studenterna att leta upp och sammanfatta en nypublicerad artikel som är relaterad till kursinnehållet. De ska sedan kommentera denna artikel "med egna ord" och stödja dessa kommentarer med källor från kursmaterialet.

En tidig diagnostisk uppgift

Studenternas utkast skickas till textmatchningsverktyget Urkund, och resultaten diskuteras sedan individuellt med varje student. [Se strategi 2.6 nedan för mer information om denna typ av diagnostisk aktivitet.]

En tidig diagnostisk uppgift

Kort efter påbörjad utbildning ber en lärare sina masters-studenter att skriva en kort uppsats om ett konkret ämnesrelevant problem. I detta fall skulle studenterna använda minst tre källor utöver de i kursmaterialet.

Studenterna lämnar sedan in sina arbeten elektroniskt.

Alla dessa läggs sedan upp anonymt på BILDA, där studenterna får tre arbeten var att granska med hjälp av föreskrifterna om självständigt arbete, källhänvisning och referenser i KTH:s regelverk.

Studenterna ger sedan varje arbete ett betyg, baserat på dessa kriterier.

Studenternas egna betyg beror sedan på hur likt deras omdömen och betygsättning varit lärarens. Ju närmare deras betygsättning är lärarens, desto högre betyg får studenten.

Strategi för kursdesign 2.3

LÄR UT SKRIVTEKNIK SÅ ATT STUDENTERNA LÄR SIG ATT UNDVIKA PLAGIERING

Studenter vid KTH måste kunna använda systemen för källhänvisningar och citering. Att lära sig detta kan ofta framstå som en enkel tillämpning av olika formatkonventioner utifrån de olika systemen. Faktum är dock att studenterna behöver träna ett antal färdigheter för att deras skrivande ska nå upp till KTH:s krav. Frågor som huruvida man använder kommatecken i citering, eller om man bör inkludera sidnummer i källhänvisningen är egentligen bara triviala aspekter av en mycket större fråga. Även dessa aspekter är dock nödvändiga, och flera avdelningar vid KTH erbjuder vägledning kring systemen. Till exempel erbjuds studenterna vid Land Management-programmet (ABE) vägledning om hur man ska använda referenser och de har exempel på hur andra studenter har använt sig av fotnoter. På detta sätt kan man se hur de skriftliga färdigheterna kan tillämpas i arbetet.

Att visa hur andra använder sig av sina färdigheter hjälper studenterna att själva lära sig dem. En del lär sig färdigheterna genom att läsa andras texter och se hur de har skrivit. Många andra är dock tvungna att överge tidigare sätt att skriva (som att kopiera stora stycken text rakt av utan citering) för att sedan lära sig nya sätt på KTH. Generellt sett behöver alla studenter både direkt undervisning och feedback på sina färdigheter när de lär sig ett vetenskapligt skrivsätt.

Bara för att en färdighet ”kräver undervisning” betyder det inte att den måste avhandlas i en föreläsning. Många av färdigheterna kan mycket hellre läras ut ”längs vägen” då lärare och studenter diskuterar ämnen och frågor inom ämnet.

Särskilda färdigheter som kräver undervisning ”längs vägen” är bland annat:

- Hur man hittar bra källor (att söka sig bortom Google).
- Hur man bedömer en källas trovärdighet och tillförlitlighet.
- Hur man hämtar in information från flera olika källor, ofta genom egna anteckningar kring deras innehåll.
- Hur man använder sig av andras teorier i sitt eget skriftliga arbete (citat, omskrivning och sammanfattning).
- Hur man visar att text, idéer eller material har hämtats från annat håll, och inte är studentens eget arbete. Detta görs oftast med källhänvisningar i texten.
- Hur man sammanställer och skapar en bibliografi.

Det finns flertalet lysande publikationer som behandlar dessa frågor, som studenterna kan hänvisas till för vägledning.

Exempel på aktiviteter vid KTH som är avsedda för att lära ut källhänvisning och citering

Exempel på hur man kan lära ut färdigheterna

En KTH-lärare använder sina egna publikationer som exempel för att visa studenterna det akademiska skrivsättets olika komponenter. [*Det här är en text som jag skrev, där jag...*]

En KTH-lärares metod för att diskutera dessa färdigheter

Många lärare använder sig av vetenskapliga artiklar och forskningsrapporter i genomgångar och diskussioner. En lärare med ansvar för skrivteknik använder dessa kring diskussioner om författarens användning av citering och källhänvisningar. *Hur används citeringen? Var används den? Vilken typ av källor har använts som stöd för författarens argument?* etc.

Ett förslag på hur man lär ut citering till studenterna

Skriv om (eller be studenten skriva om) ett stycke av en artikel som är relevant för kursmaterialet utan citering i texten. Berätta för studenterna hur många citeringar som fanns i originaltexten och be studenterna att endast ersätta *samma antal* citeringar. *Var ska dessa placeras och varför?*

Att lära studenterna om källors trovärdighet och tillförlitlighet	Utöver de vanliga aspekter som studenterna ombeds tänka på när de utvärderar forskningsarbeten eller tidskriftsartiklar kan man också be dem analysera trovärdigheten och auktoriteten hos källorna. <i>Varför har en tidskrift som hänvisas till större auktoritet än en bok? Lärarna kan även ställa spekulativa frågor: Vad har större trovärdighet: en blogg eller en återgivning av en intervju? Hur står sig Wikipedia i jämförelse med en artikel i the Economist sett till trovärdigheten?</i>
Att lära studenterna hur man använder sig av citat	Finn olika sätt för hur direkta citat används i ämnesrelevanta artiklar eller tidigare inlämnade studentarbeten. Be studenterna att ranka de tre bästa exemplen på hur citat bör användas: <i>Vilka sätt är bäst och varför?</i>
Att lära studenterna reglerna för omskrivning av text	Välj ut ett stycke ur en originaltext (undvik lärobokstexter och sammanfattande artiklar). De mest användbara exemplen är kortare beskrivningar av undersökningar eller mindre studier. Formulera fyra olika omskrivningar av originalet, både acceptabla och oacceptabla. Be studenterna att bedöma varje version med avseende på hur de återger originalets ståndpunkter och samtidigt hur de återges med "egna ord".
Att använda Urkund vid undervisningen av vetenskapligt skrivande	Be studenterna analysera en Urkundsrapport från ett tidigare studentarbete. <i>Vilka råd skulle de ge studenten för att förbättra sitt akademiska skrivande? Vilka råd skulle de ge studenten om "eget arbete".</i>

Strategi för kursdesign 2.4

FÖLJ OCH STRUKTURERA STUDENTERNAS ARBETEN
MEDAN DE UTFÖR EXAMINATIONSUPPGIFTERNA

Förslagen i denna del har två mål:

- › *att få studenterna att påbörja* sina uppgifter tidigt (eftersom de som skjuter fram arbetet till slut ser plagiering som ett av deras få återstående alternativ)
- › *att examinera själva arbetsprocessen* såväl som det slutliga resultatets. Det är sannolikt att studenterna gör arbeten för att lära sig, och genom att visa dem hur denna process fortgår och var man kan se resultat av lärandet kan de själv bli bättre på att upptäcka och utvärdera lärandeprocessen.

* "Hjälp dem komma igång med arbetet"

För att försäkra sig om att studenterna inte skjuter fram arbetet kan lärarna bland annat:

- › Dela upp arbetet i mindre delar, som alla har en egen deadline. Kontrollera sedan om studenterna gör klart dessa delar i tid.
- › Be studenterna att under lektionerna muntligt redogöra för vad de har lärt sig så här långt i arbetet
- › Be studenterna ta med en **disposition** (eller skiss, utkast) för arbetet till en specifik lektion. Skriv under och datera dokumentet.

Både lärare och studenter måste lägga märke till att sådan verifiering av pågående aktivitet inte automatiskt innebär bedömning och feedback. Det kan både ses som slöseri med tid och som orealistiskt, sett till lärarnas arbetsbörda. Att verifiera att studenterna har påbörjat sina arbeten kan däremot hjälpa dem att utveckla sina egna planeringsfärdigheter.

* "Följ studenternas arbetsgång"

Många lärare berättar att om de kan se hur arbetet fortgår kan de även försäkra sig om att det är studentens eget. Det finns flera metoder för detta:

- **Ha avsatt tid för inlämningsarbeten under lektionerna.** Studenterna kan antingen bli ombudade att göra delar av arbetet under lektionstid eller att diskutera sitt arbete med de andra studenterna.
- **Upprätta en onlinediskussion** där studenterna kan utvärdera och kommentera varandras arbeten. Mjukvaran kan visa datumen för alla händelser och aktiviteter. Notera att studenterna förmodligen inte kommer att göra detta om det inte är en obligatoriskt krav i kursen.
- **Be andra personer kommentera studentarbetena.** Ha kravet på att sakkunniga ska utvärdera och kommentera studentarbeten inkluderat i kursplanen. Detta är särskilt viktigt om studenterna vid KTH skriver om de erfarenheter som bidragit till deras lärande och utvärdering. En lärare kan till exempel be studenter på praktik att deras handledare ska läsa igenom deras rapporter och skriva kommentarer på dessa.
- **Be om kommentarer kring varje gruppmedlems medverkan.** Om ett arbete har genomförts tillsammans med andra studenter ska du då be varje gruppmedlem att individuellt kommentera arbetsprocessen.

Exempel på hur lärare vid KTH har följt och verifierat studentarbeten

En lärare som använder strategierna för att utforma och organisera studenternas arbete har kommenterat att: ”det fungerar eftersom jag får dem att arbeta.” Några föreslagna metoder är följande:

Låt studenterna utvärdera varandras arbeten

En KTH-lärare ger sina studenter en checklista över saker de ska leta efter. Han har märkt att detta steg är avgörande för deras utvärdering av andra studenters texter. Han ger dem dessutom en utvärderingsuppgift att göra utanför lektionstid, så att studenterna kan utföra den noggrant. Han ber dem sedan att ta med kommentarerna i de slutgiltiga arbetena, så att studenterna tar sin utvärdering på stort allvar. Läraren tar del av all utvärdering så att han kan kontrollera att den har gjorts på rätt sätt.

Ge feedback på utkast och utdrag

... förmodligen den mest effektiva tekniken i detta kapitel ... men även den mest tidskrävande

Många lärare ger denna typ av feedback och har även kommit på vilka metoder som är effektiva och mindre tidskrävande: De använder sig av makron och mallar för sina svar, markerar alla misstag, men korrigerar dem endast en gång, begränsar ämnen och teman för vilka feedback ges (till exempel endast för användandet av källor), och ger en sammanfattande feedback.

Att använda BILDA för att följa arbetet

Genom att man lägger in studenternas arbeten på BILDA görs de tillgängliga för alla, vilket i sig kan avskräcka vissa studenter från att lämna in plagierade arbeten. Detta gäller inte minst om studenterna läser och utvärderar varandras arbeten som en del av kursplanen. En lärare sade (med glimten i ögat) att: ”De som bäst kan upptäcka plagiering bland studenterna är andra studenter.”

BILDA samlar även alla tidigare inlämnade arbeten, så studenterna vet att de löper större risk att bli avslöjade om de kopierar från dessa.

BILDA fungerar som en portal till användandet av Urkund, som är ett textmatchningsverktyg. Om studenterna har användningen av dessa två verktyg i åtanke kan det påverka dem ytterligare mot att undvika plagiering.

› Organisera diskussionsgrupper för större projekt eller för viktiga uppgifter

Studenterna kommer förmodligen bara att använda dessa om de är obligatoriska, men om rapportering och diskussioner är en del av uppgiften kan BILDA användas av läraren för att se hur aktiva studenterna är på detta område. BILDA kan även användas för att följa en students pågående arbete.

Strategi för kursdesign 2.5

KONTROLLERA ATT ARBETET ÄR STUDENTENS EGET

Lärarna kan planera in olika metoder för att kontrollera vem som skrivit den text som en student lämnar in: genom att verifiera *processen* för studentens arbete, eller genom att verifiera den *slutgiltiga produkten*.

Om någon av de andra strategierna som beskrivits i detta kapitel har tillämpats är det av mindre vikt att verifiera den färdiga texten. I vissa fall blir dock en verifiering extra viktig. Bland annat måste lärarna verifiera att arbetet är studentens eget om:

- studentens arbete har gjorts "utom synhåll", kanske inte ens vid KTH
- om en klass är så pass stor att läraren omöjligt kan lära känna alla studenter eller deras vanliga skriftliga och akademiska nivå
- distans- eller e-lärande används i kursen
- systemen som används för att följa studenternas arbeten slutar fungera eller inte används (till exempel om studenten inte är närvarande vid handledningstillfällena eller väljer att slutföra arbetet i sitt hemland).

* Metoder för KTH-lärare för att verifiera processen

> Att använda studiegrupper där lärarna ser arbetet utvecklas

Den här strategin används i många av designprogrammen. I vissa fall godkänner lärarna inte arbeten om studenterna inte närvarar vid studiegrupperna och slutför arbetet i detta upplägg, ibland över en period på flera veckor. Argumentet för detta är att arbete som presenteras utan någon verifiering av processen inte kan bevisas vara studentens egna.

> Regelbundna möten och handledning

Många lärare vid KTH gör detta regelbundet som en del i sin arbetsroll. Dessutom kan regelbundna möten bekräfta att

studenterna genomför sina uppgifter och att de utvecklas akademiskt. Det är viktigt att dessa möten hålls regelbundet, då enstaka möten som hålls långt innan deadline för inlämning kanske endast visar för studenten hur långt från acceptabel standard han eller hon är. Detta kan ibland påverka studenter till att överväga att be andra göra arbetet åt dem, istället för att höja sin egen nivå.

En lärare vid KTH tillåter inte att studenter ändrar sitt ämnesval utom precis vid starten av ett projekt eller en uppsats. En annan lärare har kommit att vara vaksam när studenter själva väljer ämnen för uppsatser. Ibland är studentens val mer influerat av att kunna hitta ett redan färdigt arbete än av personligt intresse. I de fall där studenterna tillåts välja ämne själva bli alltså handledningen ännu viktigare.

* **Metoder för KTH-lärare för att verifiera slutprodukten**

› **Muntlig examination**

En kurs i datorteknik vid KTH innehåller en fem minuter lång diskussion med varje student efter att de har lämnat in sina programmeringsuppgifter. Under diskussionen ombeds studenterna förklara hur de löste vissa problem och även redogöra muntligt för sina arbeten.

› **Kontrollera om studenten kan ändra delar av sitt arbete**

Studenterna i datorteknik ombeds sedan att göra mindre ändringar i sitt inlämnade arbete under en lärarledd övning. Detta är grundat i antagandet att studenten som skrev programmet kan ändra det, medan studenter som har kopierat eller plagierat av andra inte kan göra dessa ändringar. Denna strategi utvärderar därför studentens förståelse, samtidigt som den kontrollerar att arbetet är studentens eget.

› **Examination som övervakas av personal ("tenta")**

I vissa fall handlar examinationen mer om att verifiera lärandet än om att mäta den. Vid distanskurser finns det ibland inga andra alternativ än att begära att studenten närvarar vid en övervakad examination, för att bekräfta att de själva har genomfört kursen. Denna form av examination kräver att studenterna måste visa prov

på sin förståelse och lärande. De kan till exempel användas för att verifiera en hemtentamen, där studenten får frågor om dess innehåll och ombeds visa prov på förståelse för svaren.

› Labbrapporter med omedelbar inlämning

Lärare upplever ofta problem med kopierade labbrapporter. En metod för att försäkra sig om att de gjorts av studenterna själva är att be dem slutföra rapporterna under lektionstid och att lämna in dem innan de lämnar salen. Detta innebär att resultatet blir grövre och mindre korrekt. Många menar dock att detta är ett mer realistiskt tillvägagångssätt då det liknar metoderna som används när resultat rapporteras i arbetslivet. Studenterna kan ges en standardmall för att förenkla rapporteringen och de kan uppmuntras att ge sina analyser och tankar i form av anteckningar eller listade punkter. Om detta tillämpas är det dock viktigt att lära ut ämnesrelevant vetenskapligt skrivande i andra sammanhang.

Strategi för kursdesign 2.6

ATT ANVÄNDA TEXTMATCHNINGSVERKTYG FÖR FORMATIV FEEDBACK

Det främsta skälet till att högskolorna betalar för textmatchningsverktyg som Urkund, GenuineText eller Turnitin är för att identifiera kopierad text och kontrollera att denna är korrekt citerad. I kapitel fyra i handboken beskrivs i detalj hur man upptäcker kopiering. Verktygen har även ett annat användningsområde: att ge studenterna formativ feedback i deras träning att göra korrekta källhänvisningar och referenser. Studier har visat att formativ användning är ett användbart sätt att lära ut akademisk skrivande⁹ så länge vissa riktlinjer följs.

Tips för användning av textmatchningsverktyg i formativt syfte

- › Läraren får visa studenten sin rapport, men inte lämna ut en kopia av den.

⁹ Barrett, R. & Malcolm, J. (2006) *Embedding plagiarism education in the assessment process* *International Journal for Educational Integrity*, 2:1

På detta vis kan läraren peka ut exempel på acceptabla och oacceptabla arbeten och dra generella riktlinjer. I de fall där studenten själv har rapporten finns det en del belegg för att denna lockas att ändra mindre delar av texten för att få bort anmärkningarna, och det är mindre troligt att studenten lär sig riktlinjerna inför framtida uppgifter.

› **Ge mer formativ feedback på utkast och mindre på den slutgiltiga texten**

Om lärarna ägnar en större del av sin tid åt att kommentera studenternas utkast kan studenterna i större utsträckning lära sig av detta, medan feedback på inlämnade arbeten ofta ignoreras då det ses som "avslutat". Att fokusera mer på utkast innebär inte att lärarna måste tillbringa mer tid med studenternas arbeten, utan att samma tid kan användas mer effektivt.

› **Förvänta er inte att textmatchningsverktygen själva ska lära ut något**

Diskussioner om rapporterna bör göras vid sidan om den reguljära undervisningen av de akademiska färdigheterna. Rapporterna har ofta effekten att de gör studenterna uppmärksamma på kraven på ett vetenskapligt skrivsätt, men de kan inte ersätta själva undervisningen.

* **Formativ användning av textmatchningsverktyg i enlighet med KTH:s policy**

› **Läraren måste klargöra att "detta måste ändras"**

Lärare vid KTH som har använt Urkund på detta sätt (såväl som andra metoder för feedback på utkast) har rapporterat att en del studenter inte genomför de ändringar som läraren efterfrågat. Det är möjligt att dessa studenter antar att de kan lämna in arbetet som det är eftersom de otillåtna delarna inte orsakade några problem under det formativa stadiet.

Lärare som erbjuder formativ feedback måste klargöra för studenterna att det inte rör sig om förslag, utan snarare om krav på ändringar för att studenten inte ska underkännas. Efter att ha fått denna feedback måste ändringar genomföras för att undvika disciplinära åtgärder mot plagiering.

› Läraren måste föra anteckningar över sin feedback

Läraren ska notera tidpunkten för när feedback gavs och för konsekvenserna om den inte införs i det slutgiltiga arbetet.

2.7 Råd till studenterna

Efter att ha läst igenom detta kapitel kommer du att förstå hur komplext problemet med plagiering är, eftersom det finns så många olika sätt för dina lärare att ta sig an problemet. Du kan själv fundera över om du under din tid som student vid KTH har upplevt några eller alla av dessa strategier.

Det är möjligt att du fann stycket om hur du utvecklar dina färdigheter det mest användbara, och om ditt utbildningsprogram inte använder dessa sätt att träna upp studenternas förmåga kan du testa att utföra dem på egen hand. Du kan till exempel studera dina tidigare uppgifter och titta på feedback, undersöka om du har använt källhänvisningarna på ett korrekt sätt, och identifiera vilka färdigheter du behöver utveckla ytterligare.

Extra hjälp i vetenskapligt skrivande för studenter

Detta avsnitt handlar om hur man skriver uppsatser korrekt på högskolor och universitet. Det belyser bara vissa frågor. Du kommer att behöva söka upp andra böcker och lära dig många andra saker innan du blir van att skriva på universitetsnivå.

Att skriva i en forskningsmiljö

Universiteten är forskningsmiljöer och vetenskapligt skrivande bygger på stilen som du hittar i publicerade skrifter inom ditt eget ämnesområde. Din lärare förväntar sig att du skriver på liknande sätt som i dina läroböcker, i artiklar och i rapporter. Studenternas akademiska skrivande och läsande måste matcha.

Att skriva i olika ämnesområden

Vetenskapligt skrivande varierar mellan olika ämnen, men i allmänhet vill ingen av dina lärare att du bara skriver fakta. Dina lärare vill inte att du bara ska upprepa vad du läst eller skriva ordagrant vad de sa på föreläsningen.

När du skriver bör du i stället belysa en fråga eller ett ämne från flera infallsvinklar. Du kan börja med en beskrivning av fakta och en kort beskrivning av en teori, men detta är bara bakgrunden. Härnäst förväntas du utforska viktiga frågor som har med

ämnet att göra. Vanligtvis är det frågor som du måste komma på själv och sedan besvara. Denna typ av skrivande kallas ofta för en "diskussion". Anta att du skriver om en ny form av teknik, de frågor som du då hittar på och besvarar skulle kunna vara: - *Hur säker är vetenskapen som ligger till grund för detta? Var har det använts förr och var det lyckat? Vem vill använda den nya tekniken och vem är emot? Vad behöver utvecklas?* och så vidare. Förutom diskussionen kommer du nästan säkert att behöva "utvärdera" ditt svar – det vill säga hur säker kan läsaren vara på din slutsats om ämnet.

Den första kopplingen mellan vetenskapligt skrivande och plagiering:

Vetenskapligt skrivande i Sverige går ut på att du visar att du förstår många aspekter av ämnet, men ännu viktigare, vetenskapligt skrivande betyder att du ska göra ett personligt ställningstagande i frågan. När du gör ett personligt ställningstagande måste du kunna försvara den hållning du tar. Det är anledningen till att kopiering av andras idéer och ord inte är acceptabelt, även om det var godtagbart i skrivande du gjorde innan du kom till universitetet. Att kopiera andra människors idéer och andra människors ord visar inte din förståelse och det visar inte dina personliga åsikter. Det är bara kopiering.

Den andra kopplingen till plagiering:

När du skriver för att visa dina kunskaper och för att visa dina personliga åsikter kan du inte bara rada upp dem som "*Jag tror det här och det här och det här*". Detta sätt att ange dina åsikter kan fungera i sociala sammanhang som vid en argumentation på puben, men inte i vetenskapligt skrivande. Vi använder samma ord, "argument", när vi beskriver vetenskapligt skrivande – "Du måste ge dina egna argument om ett ämne". Men "argument" i vetenskapligt skrivande i Sverige håller sig lugn och författarens språk är objektivt¹⁰. Framför allt är vetenskapligt skrivande underbyggt, eller *evidensbaserat*.

Evidensbaserat skrivande

När du skriver som student måste du använda idéer och synpunkter från andra för att stödja dina egna åsikter eller för att göra en argumentation. Detta evidensbaserade skrivande kallas "att skriva från källor". Du måste alltid göra klart exakt vilka källorna till dina fakta är. När du plagierar, döljer du dina källor, du ger dem inget erkännande. Vissa elever gör detta avsiktligt – de försöker ge sken av att vara mer lärda, mer akademiska och mer experter än vad de egentligen är. Detta är fusk (vilseledande) och lärare måste anmäla detta till disciplinnämnden.

Men även om du inte blir anklagad för plagiering, så är skrivande utan att erkänna källor dålig praxis. Om du skriver som om orden och idéerna är dina egna, så är dina argument inte lika starka.

¹⁰ Objektivt betyder att författaren försöker vara neutral eller till och med osynlig. Han eller hon använder fakta och data för att argumentera istället för att använda emotionellt eller övertygande språk. En objektiv författare använder förmodligen passiv röst och är försiktig med slutsatser. Den objektiva författaren skriver, "Uppgifterna har tolkats som att..." snarare än "Uppgifterna bevisar att..."

Att skapa en stark argumentation:

Det kräver många färdigheter för att skapa en stark argumentation när du skriver något på universitetsnivå. Du måste:

- › **Hitta bra källor.** Detta innebär att gå bortom Google för att identifiera vilka källor som är vederhäftiga, vilka som är de bästa att använda etc. Det finns många böcker om hur man hittar vederhäftiga källor och biblioteket ger kurser om denna typ av efterforskning, kallad informationssökning. Detta är en mycket viktig färdighet.
- › **Läs källor kritiskt.** Detta innebär att lära sig att leta efter bevis, att söka fakta och information, idéer och exempel som stöder ditt påstående. Du behöver inte läsa för att komma ihåg allt i texten. Du läser för att hitta bevis eller argument som kan användas i din egen skrift.
- › **Gör anteckningar.** När man läser är det ofta bara några få fakta som är användbara för din egen text. Hitta dem och skriv ner dem med *dina egna ord*. *Hela tiden du läser, ska du fråga dig själv "Vad är det den person som skrev boken eller artikeln säger som är användbart för mig?"* Genom att skriva ner dessa nyttiga poänger med dina egna ord, tar du ett mycket viktigt steg för att skriva om dem senare med egna ord. Du ska inte bara klippa och klistra texterna eller använda en överstrykningspenna. Det kan vara farligt steg mot att använda den kopierade texten senare i din egen skrift.
- › **Lär dig sammanfatta.** Dina anteckningar bör vara korta och precisa. Din anteckning kommer kanske att sammanfatta en hel sida av den ursprungliga texten till två meningar – det är bra anteckningsteknik. Öva på att göra sammanfattande anteckningar när du läser. Anteckningstekniken är ännu viktigare om du läser och antecknar på engelska, om engelska inte är ditt förstaspråk. Ibland kan studenter försöka skriva om den ursprungliga texten så att den säger samma sak men med andra ord. Detta kallas en "parafra", och troligen kommer den nya versionen vara lika lång som originalet och ha samma idéer. Detta kan vara farligt eftersom du förmodligen kommer att använda för många ord från den ursprungliga versionen i din version och din lärare kan börja undra, "Vem skrev texten – du eller någon annan?"
- › **Behåll kopplingen mellan anteckningar och original.** När du skriver kommer du att lägga ihop fakta och argument från flera ställen. Din skrift ska säga vad du tycker och försöka visa att andra tycker samma

sak. Din skrift måste alltid tydligt ange var texten eller argumenten som stöder din idé kom ifrån. Detta förtydligande kräver god disciplin när man läser och tar anteckningar. Du måste tydligt redovisa löpande i din text var ord och idéer kom ifrån, och i slutet måste du samla alla dina källor tillsammans i en källförteckning. Dessa saker betyder mycket mer än detaljer, som att använda kommatecken rätt eller hur man refererar till en ovanlig typ av källa. Men försök ändå att vara konsekvent.

Nu kommer vi till referering:

Referering eller källangivelse handlar om att använda ett vedertaget system för att steg för steg visa hur du har använt källor. Du kan inte bli bra på referering om du inte vidtar de åtgärder som vi redan beskrivit. Du behöver bra källor, bra anteckningar, bra koppling mellan anteckningar och källor, och ett bra sätt att väva samman idéer. Sedan behöver du ett bra referenssystem.

Det finns många böcker, elektroniska guider och resurser på nätet som förklarar referenssystem för dig, titta på bokens hemsida för tips. En referensguide berättar hur andras tankar eller ord ska signaleras i texten (oftast som en citering eller en fotnot). Handledningar om referering visar hur du ska samla ihop alla de källor du har använt för att skriva en text och för att skapa en källförteckning. Den kommer att förklara användandet av skiljetecken och alla små detaljer om referering. Men de små detaljerna är inte det viktigaste.

Vad är viktigast vid referering?

Du måste visa i varje enskilt fall i ditt skrivande var ord och idéer i texten kom ifrån. Sedan måste du samla alla dina källor tillsammans i en källförteckning i slutet. Dessa saker betyder mycket mer än att använda kommatecken rätt eller hur man refererar till en ovanlig källa. Försök att vara konsekvent i de referenser som du använder, för om du är slarvig med kommatering eller numrering så blir din läsare irriterad och tappar kanske förtroendet för dig som en noggrann forskare och författare.

Dina egna ord, ditt eget arbete, din egen "röst":

Att skriva från källor tar årtal av övning, även på ditt modersmål. Det är dubbelt så svårt att göra det på ett främmande språk. Men när du behärskar det och när du har hittat din egen "röst" som författare, kommer du aldrig mer att behöva oroa dig för att oavsiktligt plagiera och kan ta plats i gruppen av författare och tänkare inom ditt ämnesområde. Det kan också vara användbart att kolla igenom källorna som listas på bokens hemsida.

KAPITEL TRE / SEX OLIKA METODER FÖR ATT SKRIVA EXAMINATIONS- UPPGIFTER SOM INTE LOCKAR TILL KOPIERING ELLER PLAGIERING

Lärarna vill att studenterna ska lära sig av att göra examinationsuppgifterna och även att de i sina lösningar eller svar ska visa prov på vad de redan har lärt sig. Lärarna hoppas att studenterna ska ställa sig frågor som till exempel:

- Vad betyder den här examinationsuppgiften? Vad har jag blivit ombedd att göra?
- Vad har jag lärt mig under föreläsningarna om denna fråga?
- Hur ska jag strukturera och lägga upp svaret till frågan?
- Var ska jag börja?

och så vidare. Faktum är att de flesta studenter påbörjar sina hemuppgifter med att ställa sig själva denna typ av frågor. Det finns dock en påtaglig minoritet som utgår ifrån helt andra frågor:

- Kan jag utföra denna uppgift så pass bra (eller tillräckligt bra) att jag får ett bra betyg?
- Har någon annan redan undersökt denna fråga/detta ämne, och kan jag i så fall ta reda på vilka slutsatser och resultat han eller hon har kommit fram till?
- Är det värt tiden och ansträngningen att göra denna uppgift, eller bör jag lägga den tiden på att göra andra uppgifter? Ska jag använda tiden till att göra någonting annat?
- Om jag kopierar eller använder någon annans svar, riskerar jag då att bli upptäckt av läraren?
- Vad kommer att hända om jag blir upptäckt med att ha kopierat?

och så vidare.

Detta kapitel ger förslag på hur man kan utforma examinationsuppgifterna på ett sätt som uppmuntrar studenterna till att komma fram till egna svar (istället för att kopiera andras). Här finns även förslag på strategier för hur man förhindrar att studenterna tänker i sådana banor som i listan ovan. Exempel och fall används för att illustrera varje förslag. Dessa exempel kommer från lärare och studenter vid KTH.

FÖRSLAG 3.1: Undvik frågor eller frågeställningar som redan har färdiga lösningar

Många frågor har redan besvarats av någon annan, långt innan studenterna tar sig an frågan. Även många uppgifter och problem har redan etablerade lösningar, och studenterna är väl medvetna om detta. Faktum är att studenterna påpekar att det känns nästan meningslöst att komma fram till ett eget svar när de inser att det redan finns ett färdigt svar. Läraren ökar chansen att frågorna eller problemen får studenterna att tänka själva (istället för att memorera eller googla) om lärarna:

› Väljer en "handling" som ska utföras i examinationsuppgiften

Genom att be studenterna att *ranka*, *planera*, *ändra*, eller *skapa* någonting, signalerar frågan att någon form av arbete måste göras. Detsamma gäller för verb som *kategorisera*, *skapa*, *jämför*, *välj*, *uppskatta* och *motivera*. Det är mindre troligt att frågor som innehåller denna typ av ord redan har färdiga svar.

› Undvik att ha ämnen som frågor

'Nanoteknologi', 'Genetiskt modifierat spannmål' och 'hållbar utveckling' är ämnen som bara väntar på att få sökas upp och kopieras av studenterna.

› Undvik frågor med verb som ber studenterna visa prov på sin kunskap, speciellt vid hemtentor

Ord som *beskriv*, *identifiera*, *räkna upp*, *berätta* och *referera till* brukar vanligtvis skicka studenterna direkt till Wikipedia eller Google, som ofta gör allt arbete åt dem.

En fråga som lockar studenter att googla

"Beskriv på vilka sätt de svenska miljölagarna används för att skydda skogsmarker"

En fråga som signalerar "googla först, tänk sedan efter själv"

"Utvärdera hur effektiva de svenska miljölagarna har varit i bevarandet av..."

Vid tentamina, kan ord som de som beskrivs ovan uppmuntra studenterna till att memorera svaren i förväg.

Att klara av en examination med memorering

Sex studenter identifierade ett mönster för frågor och teman i tidigare prov. De visste att examinationen skulle kräva tre svar utifrån sex möjliga frågor. Tillsammans skrev de ner tio svar och memorerade sedan alla dessa. Alla förväntade teman dök upp på provet, och alla sex studenterna blev godkända.

Ett alternativ till examinationsuppgifter som ber studenterna att redogöra för sin kunskap är att utforma frågor som ber dem tillämpa sin kunskap och förståelse för att utforma svaret. Frågan kan gälla ett fall, ett problem, en situation eller information som beskrivs i provet. På detta sätt kan studenterna visa vad de har förstått, inte bara vad de har memorerat.

› **Undvik frågor i hemtentor som gäller vanliga eller "kända" problem inom ämnesområdet**

Frågor som rör mångfald på arbetsplatsen, informationssäkerhet, eller till och med ett till synes specifikt ämnesval som rökningens inverkan på folkhälsan är alla lätta att "googla". Även för mindre allmänna frågor kan studenterna enkelt finna informationen i ett närbesläktat ämne, och sedan forma sitt svar kring den.

› **Utforma nya frågor för varje kursomgång**

Studenterna uppger att det är enkelt att finna svaren om de misstänker (eller vet) att det är samma frågor som förra året. Detta gäller även om den tidigare examinationen inte lämnas tillbaka till studenterna, då många ändå kan hitta utdrag eller kopior av tidigare studenters arbeten (en del arbeten finns till och med tillgängliga över hela världen och inte bara vid den specifika högskolan).

Rådet att ändra frågorna gäller även för de fall där examinationen övervakas av lärare. Lärare vid KTH har berättat om hur kollegor

använt samma prov som tidigare vid en omtenta, för att sedan till sin förvåning upptäcka att svaren var identiska med de som lämnats in vid den första examinationen " ... med tre decimaler!"

Tankar från en KTH-student (2009)

"Vilka regler gäller för fusk eller otillåtet samarbete vid inlämningsuppgifter av typen gör/utveckla detta program med dessa funktioner"? En uppgift som delas ut flera år i följd kommer förr eller senare att dyka upp på internetsidor, som används för att lära sig lösa olika problem. Jag har själv använt mig av denna metod vid tillfällen då köerna till handledarna varit timplånga. Jag anser inte att det rör sig om fusk, då jag förstod uppgiften mycket bättre efteråt och tänkte efter väldigt länge innan jag kollade på svaret. Men visst, någonstans finns det en gräns, eller gör det inte det? Att snegla på andra personers lösningar utgör kärnan av vad ingenjörsarbete är. I arbetslivet är det viktigast att man kan använda allt tillgängligt material (internet, kollegor, mm) eftersom det är det enda sättet man kan få ett genombrott. Självklart måste man ha licenser i åtanke, men ingen skapar längre några program utan tillgång till Google."

FÖRSLAG 3.2: Undvik frågor som gör det lätt för studenterna att kopiera av varandra

Denna typ av kopiering mellan studenterna är vanlig när uppgiften endast har ett svar eller om problemet endast kan lösas på ett fåtal sätt. Det är därför bäst att undvika sådana frågor. Som lärare kan du istället:

› Ge studenterna olika data eller källor

Exempel på en individuellt anpassad uppgift

KTH-studenter ombads att välja en nyligen skriven artikel¹¹ som är relevant för deras avhandling, för att sedan göra en kritisk granskning av den. Trots att alla studenterna använde liknande mallar för att strukturera sin text var varje students text unik.

› Be studenterna att använda sig av sina personliga erfarenheter, experiment eller aktiviteter för att svara på frågan

¹¹Med "nyligen" menas sedan kursen gick senast, eftersom studenterna annars kan använda samma artiklar som tidigare års studenter.

FÖRSLAG 3.3: Undvik allmänna eller föråldrade frågor.

Ju längre en fråga har varit en del av examinationen, eller ju allmännare en fråga är, desto troligare är det att studenterna har tillgång till material om frågan, kanske till och med genom något så enkelt som en internetsökning. Allmänna frågor som ”Vad är Boyles lag?” fullkomligen ber om en Wikipediasökning. Detta gäller även för mindre uppenbara frågor som ”Vad har OPEC för framtid som inflytelserik organisation?” eller ”Hur skulle en antropolog analysera European Song Contest?”

Istället för att ställa allmänna, föråldrade eller vanliga frågor, kan du:

› Ställa frågor med lokala teman

Istället för att ställa en fråga om återvinning, kan du fråga om återvinning i Stockholm eller på Lidingö.

› Ställ specifika frågor

Exempel på hur man gör ett ämne specifikt

En KTH-lärare är medveten om de problem som kan uppstå när studenterna själva väljer ämnen att skriva om – de kan tänkas ha funnit en bra källa och formar sitt ”intresse” kring denna. Han ber dem därför att välja ett allmänt ämne eller problem, för att sedan utforma specifika uppgifter åt dem inom dessa ämnen.

› Be studenterna att referera till aktuella ämnen som lagstiftning, händelser eller nyligen publicerat material i media eller i den akademiska litteraturen

En fråga som hänvisar till nyligen publicerat material

I början av deras mastersutbildning vid KTH ombads studenterna att välja ut en aktuell tidningsartikel som var relevant för problemen återvinning eller avfallsreduktion. Studenterna beskrev först kortfattat vad artikeln handlade om för att sedan diskutera den utifrån de perspektiv som avhandlats under föreläsningarna, samt ge stöd för åsikterna med fakta och källor från kursmaterialet.

- › Be studenterna att tillämpa allmänna teorier kring specifika fall eller data

Detta kan inkludera experiment som studenterna nyligen har utfört, projekt de har avslutat eller klienter/patienter de har arbetat med.

- › Be studenterna att inkludera källhänvisningar till specifika texter, anteckningar eller undervisningsaktiviteter i sina svar

FÖRSLAG 3.4:

Utforma inte examinationsuppgifter som kräver att studenterna använder färdigheter de ännu inte har lärt sig att använda.

Vissa studenter kan själva komma underfund med hur de ska utföra arbetet. Till exempel kan en del lära sig hur citering ska användas genom att lägga märke till hur den används i akademiska texter, andra kan själva lära sig hur man använder olika slag av utrustning. En studentkamrat kanske lär dem hur man använder en viss matematisk funktion, eller så lär de sig själva hur man skriver ett datorprogram. De flesta studenter behöver dock få instruktioner av lärarna för hur man gör dessa saker.

Studenter som upplever att en uppgift ligger bortom deras kapacitet känner sig ofta tvungna att kopiera istället för att själva svara på frågan.

Exempel på en uppgift som delas ut innan färdigheten undervisats

I inledningen av en kurs bad en lärare vid KTH sina studenter att *”Skriva en kritisk utvärdering av två forskningsarbeten”*. De flesta inlämnade texter var fulla av kopierade stycken. Studenterna kopierade från forskningsarbetet, från andra studenter, och från sina föreläsningssanteckningar.

Exempel på en fråga som ställs innan färdigheten lärts ut, avsedd att vägleda studenterna

Vid starten av en masterskurs bad läraren studenterna om en kritisk utvärdering av en text. Han använde sig av en mall med specifika instruktioner (*”Vad är uppsatsens huvudsakliga observationer? ... Räkna upp två fakta eller argument som stödjer denna synpunkt.”* *”Uppge fyra källor som används som stöd för detta, och uppge även hur trovärdig varje källa är.”*)

Läraren måste dock vara försiktig så att inte andra problem uppstår, som till exempel att studenterna kopierar varandra. Exempelen i Förslag 3.3 ovan beskriver detta problem.

FÖRSLAG 3.5: Gör inte examinationsuppgifterna alltför svåra.

Med detta menar vi inte ”Gör frågorna lätta!”

En fråga som förmodligen är för svår [Från en kurs i stadsplanering:] *Designa om Slussen i Stockholm på ett sätt som tillåter dubbelt så många bilar och människor att passera genom området varje dag i fyra gånger så hög hastighet.*

Ser studenterna denna typ av fråga som en utmaning, eller som ett hot mot sina betyg? Börjar studenterna direkt med sitt eget svar, eller börjar de leta efter vad någon annan har svarat?

Istället för detta kan man:

- › **göra examinationsuppgifterna mindre** (*”Räkna upp de fyra viktigaste aspekterna att betänka om man vill öka resandet i ett samhälle, etc...”*),
- › **erbjuda mer vägledning till studenterna inför uppgifterna** (*”Använd er av rapporten från 1998 om trafikflödet vid Slussen för att identifiera tre olika förändringar i 2008 års... etc.”*),
- › **utforma examinationen som gruppuppgift** istället för en individuell uppgift, så att studenterna kan utbyta idéer och material,
- › **be studenterna att endast svara på en del av frågan** istället för att ge en sammanställd rapport, produkt eller förklaring. (*”Nämna tre olika faktorer som skulle behöva inkluderas i en offert för en ombyggnation av Slussen, och motivera dessa med stöd av källor från... etc.”*).

Se förslagen nedan om hur man försäkras sig om att studenterna inte kopierar från varandra.

FÖRSLAG 3.6:

Tydliggör i instruktionerna till examinationen vilka delar av studentens arbete/svar som kommer att räknas till betyget.

Betygskriterierna klarlägger ofta vilka aspekter som kommer att bedömas för ett bestämt betyg, och studenterna kan ha nytta av att gå igenom dessa kriterier. Läraren kan till exempel poängtera att studenterna måste vara uppmärksamma på såväl presentationen och forskningsprocessen som ämnesinnehållet i uppsatsen, eftersom alla dessa kommer att bedömas och vägas in vid betygsättningen. Detta tydliggör vilket ”arbete” som bedöms och därmed även vilket arbete som måste vara studentens eget.

Kursplanen måste också specificera huruvida korrekturläsning av någon annan är tillåtet eller inte. Det kan fastslå vem man får be om hjälp, när det gäller till exempel placering och urval av källor eller samarbete mellan studenterna. Det kan även fastslå i vilka lägen denna typ av hjälp inte är tillåten.

Många lärare påpekar ofta att ”studenterna bör fråga oss när det är någonting som de inte förstår”. Studenterna säger dock ofta att de undviker att ställa sådana frågor eftersom de tror att handledningstiden ska användas till ”intressantare frågor”. Studenterna beskriver dessa ”intressanta frågor” som frågor om ämnet eller innehållet i deras arbete, snarare än om hur de ska utföra arbetet.

* Råd till studenterna

Detta kapitel kan hjälpa dig att förstå examinationsuppgifterna bättre, varför de är utformade som de är och hur de är avsedda att testa eller uppmuntra din lärande. Med hjälp av tankarna i det här kapitlet kan du kanske analysera varför en del examinationsuppgifter ogillas av vissa studenter. Vägledningen för lärarna i kapitlet kan kanske hjälpa dig att diagnostisera negativa reaktioner på dina metoder, och kan användas som underlag för diskussioner med läraren, så att du förstår varför utformningen ser ut som den gör.

Till sist vill vi påminna dig om att om det inte tydligt framgår vilka delar som kommer att räknas till betyget, bör du fråga läraren innan du påbörjar uppgiften.

KAPITEL FYRA / SÅ UPPTÄCKER DU FALL AV MISSTÄNKT PLAGIERING

I det här kapitlet presenteras några olika sätt för dig som lärare att identifiera plagiering i studenters inlämnade arbeten. I kapitlets början beskrivs några elektroniska verktyg där studenternas texter matchas med texter i databaser eller tidigare inlämnade studentarbeten. Sedan beskrivs några manuella metoder att identifiera plagiering som du kan använda när du läser eller granskar arbetena. Manuella metoder är användbara både för arbeten som lämnats in i pappersformat och elektroniskt. Kapitlet avslutas med en beskrivning av hur du, steg för steg, utför en textanalys med hjälp av ett textmatchningsverktyg.

Det är inte fråga om att avgöra om de datorbaserade eller de manuella metoderna är bäst, utan istället om att lyfta fram hur de båda tillvägagångssätten kan komplettera varandra i avgörandet om ett studentarbete är ett plagiat eller inte. Kom ihåg att ett mjukvaruverktyg inte kan avgöra om ett studentarbete innehåller plagieringar eller inte, utan det är lärarens uppgift. Det är också lärarens uppgift att bestämma om fallet ska anmälas till disciplinnämnden, en fråga som tas upp i kapitel 5.

Så använder du det här kapitlet

Du kanske börjar läsa handboken just här för att du har misstankar angående ett särskilt studentarbete. Det här kapitlet är utformat så att det kan läsas för sig självt. Men om du bara läser det här kapitlet finns det en risk att du missar handbokens huvudbudskap, vilket är att om man börjar med att kontrollera plagiering så är det redan för sent att förebygga det. Om du däremot kommer till detta kapitel som en del i din kursplanering ska du vara noga med att även läsa de andra kapitlen.

Ett av de huvudsyften som vi som är författare till den här handboken har haft är att uppmuntra lärarna att identifiera möjlig plagiering på ett tidigt stadium. Om en plagiering upptäcks tidigt har lärarna möjlighet att ge studenterna respons innan de anmäler dem. Det bästa sättet att lyckas med tidig identifiering och respons är att be studenterna lämna in utkast. Utkastsinlämning skulle kunna, och vi hävdar att de borde, användas inom alla kurser på KTH och vid alla typer av inlämningar. Det gäller såväl labbrapporter som uppsatser och examensarbeten. Att granska en utkastsversion går snabbt och är ett sätt att undersöka om studenten ligger i riskzonen för allvarlig kopiering. Detta är särskilt

viktigt vid större uppgifter och värdefulla inlämningsuppgifter som till exempel examensarbeten. När sedan slutversionen kommer in ska den granskas mera genomgående.

Om lärarna ger tidig feedback på utkast kommer det att leda till att man systematiskt närmar sig ett förebyggande av plagiering. Tidig respons vore också mer rättvist gentemot studenterna, eftersom erfarenheten visar att vissa studenter utsätts för granskning oftare än andra. Om man bara granskar misstänkta texter med textmatchning märks detta ojämna fokus på vissa studenter ännu mer.

I det långa loppet är utkastinlämning och tidig respons det bästa för studenterna eftersom de på så sätt lär sig att göra rätt. Men utkastinlämning gynnar även lärarna, eftersom fall av plagiering som upptäcks redan på utkaststadiet kan hanteras inom ramen för kursen så att de inte behöver anmälas till disciplinnämnden.

4.1 Vad är ett textmatchningsverktyg?

Textmatchningsmjukvara talas ofta om som ”en plagiatdetektor” eller till och med som ”ett plagiatförebyggande verktyg”. Men inget mjukvaruverktyg kan avgöra huruvida en text innehåller plagieringar eller inte – det kan bara en lärare göra. Verktyget i sig kan inte förebygga plagiering, även om det kanske kan avskräcka studenter från att försöka plagiera. En korrektere benämning på specialismjukvara för plagieringar är istället ”textmatchningsverktyg”, och det är den termen som vi använder oss av i denna handbok. På bokens hemsida finns detaljerade instruktioner för hur du använder Urkund och andra verktyg. Vi ska nu förklara hur alla dessa verktyg fungerar och vad de kan göra för både lärare och studenter.

Hur textmatchningsverktygen fungerar

Studenterna lämnar in sina arbeten elektroniskt. Här på KTH innebär det oftast att de laddar upp dem på BILDA (se bokens hemsida för vägledning för alternativa metoder). Verktyget tar den uppladdade digitala texten och tar först bort alla bilder (vilket även inkluderar ekvationer som sparats som bilder) och tar bort formateringen. Sedan skapar programmet textsektioner på omkring 40 tecken (observera att den exakta siffran är okänd och varierar från verktyg till verktyg). Segment från studentens text jämförs sedan med segment ur texter från olika källor. Det här liknar det som en lärare gör när den misstänker att en text är plagierad och googlar en del av texten. På sätt och vis kan verktyget jämföras med en ”multi-Google sökning”. Men textmatchningsverktyget skickar snabbt hela texten i sek-

tioner, jämför med fler källor än bara Internet och låter dessutom läraren ladda upp alla de inlämnade texterna från en kurs – allt på samma gång.

* Källor som undersöks av textmatchningsverktygen

Alla verktyg som brukar användas i Sverige, oavsett namn, söker efter matchningar hos följande källor:

- Internet
- Tidigare inlämnade texter till samma verktyg
- Vissa slutna databaser

Eftersom olika verktyg har tillgång till olika inlämnade texter och olika slutna databaser kommer olika matchningar (och olika missar) att göras. Inget verktyg kan hitta allt. I en brittisk studie¹² undersöktes ett verktyg som heter Turnitin. Man upptäckte att verktyget hittade i genomsnitt 50 procent av de segment av kopierad text som fanns i kontrollmaterialet. Forskare har kontinuerligt jämfört de olika verktyg som just nu är i bruk och har upptäckt variationer i träffsäkerheten när det gäller att identifiera källors placering, i användarvänlighet och i mångsidighet¹³.

Hur textmatchningsverktygen söker på Internet

Varje textmatchningsverktyg använder sig av sina egna sökmetoder och indexprogram och alla försöker (men lyckas naturligtvis inte) hinna med det snabbt växande Internet. Varje verktyg har sin egen algoritm som bestämmer vilka sajter som ska undersökas och hur djupt i varje sajt man ska gå. Ett verktygs kapacitet att matcha vad som finns på webben är aldrig bättre än de textfragment, nyckelord och arkiverade sajter som finns sparade i verktygets databas. Alla verktyg omskapar kontinuerligt sin indexering, precis som stora sökmotorer brukar göra, och alla exkluderar ”vanliga meningar” för att undvika irrelevanta matchningar.

Det viktiga för användaren är att komma ihåg att inte alla Internetmatchningar i ett enskilt studentarbete kommer att hittas och att de matchningar som hittas kommer att vara olika vid olika tillfällen.

¹²Introna, L., Hayes, N. Whitely, E. and Timm, A., (2007) "Inside plagiarism (copy) detection systems", International Students, Academic Writing and Plagiarism Conference, University of Lancaster, Lancaster UK, 6 September, 2007.

¹³Ett exempel är Webber-Wolf, D. (2008) , On the utility of plagiarism detection software, 3rd International Plagiarism Conference, Northumbria University, 23-25 June 2008

Hur textmatchningsverktyg söker bland tidigare inlämnade arbeten

När en studenttext skickas till ett textmatchningsverktyg kan det indexeras och sparas i en separat databas som är speciell för det textmatchningsverktyget. Användaren (vilket oftast innebär läraren) måste berätta för verktyget om den inlämnade texten ska sparas eller inte. Databasen låter alla inlämnade texter jämföras med texter som lämnats in tidigare år, inom ramen för andra kurser på KTH och på alla andra universitet och högskolor som använder samma verktyg. Om en lärare inte vill spara en inlämnad text, till exempel om det är ett av flera utkast, förklarar bokens hemsida hur man går tillväga.

Lärare kan i allmänhet bara se datumet och platsen där en matchande text har lokaliserats. En specifik förfrågan om att få se originaltexten måste göras till den lärare som sparat den i databasen, och detta kanske inte beviljas. Det här arrangemanget tryggar de undantag från upphovsrätt som är tillåtna när man arkiverar studentarbeten. Olika textmatchningsverktyg byter inte databaser med varandra – då skulle fördelarna gentemot konkurrerande verktyg elimineras – och om KTH bytte textmatchningsverktyg skulle de tidigare sparade texterna inte längre vara tillgängliga.

Hur textmatchningsverktygen söker i slutna databaser

Alla textmatchningsverktyg har förhandlat om tillgång till vissa slutna databaser, men de har inte tillgång till majoriteten av de databaser som studenterna använder, eftersom de i regel inte betalar licensavgifter. Det innebär att studenter som är inskrivna vid KTH har tillgång till material genom biblioteket som textmatchningsverktygen inte kommer åt. Företag marknadsför sig med att aktivt försöka få till stånd avtal med upphovsrättsskyddade källor och journaler. Källorna själva blir mer och mer intresserade av att placera sitt material i dessa företags databaser eftersom deras upphovsmän är oroliga för plagiering i forskningsartiklar.

* Källor som textmatchningsverktygen inte kommer åt

Verktygen kommer inte åt många av de källor som studenterna använder. Dessa källor är:

- Material som skyddas av upphovsrätten.
- Tryckta böcker.
- Texter som är översatta från andra språk.
- Tidigare arbeten som sparats i andra mjukvarusystem.

Material som skyddas av upphovsrätten

Textmatchningsverktygen kommer inte åt majoriteten av de elektroniskt sparade forskningsjournaler och forskningsartiklar som studenterna har tillgång till via bibliotekets licenser. Vissa artiklar finns dock på författarens hemsida, något som ibland kan ge plagierande studenter en ovälkommen överraskning.

Tryckta böcker

De flesta tryckta böcker är inte tillgängliga elektroniskt på Internet och äldre böcker finns inte i elektronisk utgåva, även om Googles ambitiösa skanningsprogram kanske kommer att ändra på det i framtiden. Manuella sökmetoder är förmodligen den enda resursen när man ska söka i de allra flesta böcker.

Texter som är översatta från andra språk

Om en student översätter en text eller delar av en text kan den inte identifieras, eftersom inga verktyg har översättningsmöjligheter och inget företag skulle ha utrymme för den enorma databas som skulle krävas för att arkivera samtliga relevanta språk.

Tidigare arbeten som sparats i andra mjukvarusystem

En del lärare verkar nästan tro att en samlad korpus av studenters tidigare arbeten byggs på automatiskt. Så är naturligtvis inte fallet. Om inlämnat studentmaterial inte regelbundet skannas med ett textmatchningsverktyg, eller omskannas när och om ett nytt verktyg sätts i bruk, så kan det inte matchas mot nya inlämningar. Lärare bör spara sina studenters arbeten i egna elektroniska arkiv.

*** Så identifierar du textkällor genom att följa studentens ändringar**

Studenter kan plagiera text såväl genom att stjäla andras idéer som genom att kopiera deras ord. Att ta andras idéer blir till plagiat om studenten inte anger källan. Textmatchningsverktygen kan bara lokalisera ord, medan mänskliga läsare kan hitta parafraserande text utan källhänvisning som studenten skrivit.

Några studenter kanske har kapacitet att utnyttja mjukvarans begränsningar. Strategier som har diskuterats bland dem som intresserar sig för sådant medvetet fusk är till exempel:

- › att medvetet stava fel
- › att lägga till grammatiska fel
- › att infoga vita citationstecken runt hela texten, vilka skulle vara osynliga i utskriften men som av verktyget skulle tolkas som en källhänvisning (alla verktyg gör inte den distinktionen)
- › att ersätta vissa tecken med andra som är liknande men som har skilda teckenkoder. Återigen skulle denna ändring vara osynlig i utskrift men upptäckas vid en inspektion av formateringen. Det finns numera program som kan göra dessa ändringar. De är troligen skapade som ett direkt resultat av den "marknad" som genererats av textmatchningsaktiviteterna.

Studenten kan också ha använt sig av något av alla de företag som säljer arbeten, som uppsatser och till och med hela doktorsavhandlingar. De säljer främst engelskspråkiga texter, försäljarna utlovar "originaltexter", och när det är sant blir resultatet texter som verkar accepteras av textmatchningsverktygen. Men eftersom en köpt text inte är skriven av studenten skulle det innebära grovt försök till vilseledande att lämna in den. Några svenska aktörer har även dykt upp¹⁴. Eftersom det är föga troligt att ett sådant bedrägeri skulle upptäckas bör man lägga fokus på att hantera den process då arbetet "skrevs" (sic!). Det kan lärare göra genom att använda några av de metoder som föreslås i kapitel 2. Dessa metoder består av att be om utkast och att kontrollera skribenterna med hjälp av muntlig interaktion. Om du planerar att använda någon av metoderna bör studenterna förvarnas, och du bör även använda samma metoder på alla studenter för att vara rättvis.

Ett sista ord om att använda textmatchningsverktygen

Det här kapitlet har tagit upp många av textmatchningsverktygens begränsningar. Det beror på att många lärare har orimligt höga förhoppningar om att lyckas lösa plagieringsproblemet. Men trots begränsningarna finns det all anledning att använda verktygen. Man sparar tid genom att rensa ut de värsta exemplen på grov kopiering. Även om det finns knep som studenterna kan ta till för att undvika matchning, så tar "bra" fusk lång tid, och just bristen på tid är en av de vanligaste anledningarna till fusk. Att använda textmatchningsverktygen är även befogat i stora klasser där flera lärare delar på uppgiften att sätta betyg. Det är då verktygen verkligen kommer till nytta.

¹⁴Till exempel finns sidan <http://www.uppsatser.se/> (engelsk version på <http://www.essays.se/>). De har ett stort antal magister- och kandidatuppsatser från svenska högskolor och universitet och samarbetar med LIBRIS vid Kungliga biblioteket i Stockholm. De säljer inte uppsatser, men om man googlar på "buy essay" hittar man ett stort utbud.

4.2. Så använder du manuella metoder för att identifiera plagiering

Om en text är plagierad upptäcker bra lärare ofta det direkt när de läser texten första gången. I det här avsnittet beskriver vi hur lärarna kan förstärka den elektroniska undersökningsmetoden genom att kombinera styrkan hos båda systemen.

* Fall som kan upptäckas av läraren men inte av textmatchningsverktygen

När studenter använder böcker eller upphovsrättsskyddat material på fel sätt kan läraren behöva jämföra det med originalet. Lärarna börjar ofta med att kontrollera kurslitteraturen, både för den aktuella kursen och från tidigare kurser, och med att stämma av med artiklar som omnämns på kursens hemsida. Ett annat ställe där man kan leta är i studentens egen källförteckning, eftersom det kan finnas ledtrådar i källhänvisningarna. Vissa studenter kopierar till och med från böcker som läraren själv har skrivit! Texter som är beställningsjobb är svårare att upptäcka, även om du kanske reagerar på variationer i stilen eller plötsliga språkförbättringar. Översättningar är också svåra, men du kan alltid prova Googles översättningsverktyg (<http://translate.google.com> översätter mellan många språk) på ett utvalt textsegment och se om du får någon hjälp den vägen. Men troligen behöver du också ta hjälp av någon som är kunnig i det andra språket för att jämföra texterna.

* Här följer några saker som bör väcka misstankar, men mer bevis behövs

- Ändringar i layouten.
- Språkliga skillnader.
- En nivå på det skrivna språket som skiljer sig avsevärt från studentens talade språk.
- Dokumentets utformningshistorik.
- Märkliga eller avvikande källhänvisningar.
- Svar på föregående års frågor (!).
- Ett komplett och avslutat arbete utan några prov på skrivprocessen.
- En känsla av att "det här låter bekant".

Ändringar i layouten

Om studenten har kopierat och klistrat in arbetet och sedan inte lyckats formatera om det nya dokumentet, kan läraren se tecken som till exempel fontändringar, att

texten varierar mellan rak och icke-rak högermarginal och att länkar står kvar i texten, kanske i grått.

Varning: Inget av dessa tecken kan ensamt utgöra ”bevis”, utan kan ha en förklaring som får betecknas som en godkänd (men slarvig) del av skrivandet. Men de visar att det finns anledning att undersöka saken vidare.

Språkliga skillnader

Om du läser texten och plötsligt stöter på ett stycke på perfekt engelska för att i nästa stycke hitta tre fel per mening, är det sannolikt att det är två olika personer som har skrivit. Andra tecken kan vara att studenten blandar brittisk och amerikansk engelska eller använder sig av ord som inte verkar representativa för studentens vokabulär.

Varning: Arbetet kan ha skapats genom att studenten klippt ihop andra personers texter utan att förstå vad som förväntas av honom eller henne. I så fall är det visserligen plagiering, men det kanske inte rör sig om försök till vilseledande.

En nivå på det skrivna språket som skiljer sig avsevärt från studentens talade språk

Det kan hända att en student som knappt förstår lärarens frågor lämnar in ett arbete på avancerad engelska, och till och med använder ord som en svensk lärare som läser texten måste slå upp i lexikon. Om samma student sedan får frågor om sitt arbete kan den svara med en engelska som är omöjlig att förstå.

Varning: Detta kan även bero på att studenterna i vissa länder bara lär sig att läsa och skriva på engelska, men inte att lyssna och tala. Vissa kanske lär sig muntlig engelska av en lärare som har ett avvikande uttal. Ett tips till lärare som stöter på en student med stora skillnader mellan muntlig och skriftlig engelska är att be studenten skriva en text under övervakning. På så vis kan kunskaperna undersökas. (Man ska alltså se på medan studenten skriver.)

Dokumentets utformningshistorik

Om du som läsare blir misstänksam angående vem som skrivit ett dokument kan du kontrollera filformaten för att se om de är konsekventa. I Word gör du det med hjälp av funktionen Egenskaper under Arkivmenyn. Egenskaperna visar utformningsstatistik som datum, tidsåtgång och hur många gånger dokumentet sparats. Om du upptäcker att studenten bara tillbringat fem minuter med att utforma arbetet och bara har arbetat vid ett enda tillfälle, kan det finnas anledning att misstänka att det rör sig om en hopklistrad text.

Varning: Formateringsvariationer kan ha många anledningar, men ger en indikation om att du bör undersöka saken närmare.

Märkliga eller avvikande källhänvisningar

Har studenten använt böcker eller tidskrifter som inte är tillgängliga här på KTH? Finns det inga nya källhänvisningar över huvud taget? Finns det ämnen som är bekanta men som har påhittade källhänvisningar med ändrat datum? Finns det olika system för källhänvisningar i texten som tyder på att studenten klippt och klistrat ihop texten?

Varning: Att det finns märkliga källhänvisningar är inte ett bevis på att det inte är studentens eget arbete. Du kan be studenten att visa upp källorna, eller söka efter dem själv.

Svar på föregående års frågor (!)

Det kan verka osannolikt, men om en uppgift bara skiljer sig ytterst lite från en uppgift från föregående år kanske studenten inte märker det utan lämnar in ett arbete den kopierat från föregående års studenter. Du som lärare märker detta omedelbart, men för att dokumentera kopieringen kan du söka i ditt elektroniska arkiv av tidigare inlämnade arbeten med hjälp av "Windows Search" eller bekräfta källan genom att skicka texten och det kopierade dokumentet till ett textmatchningsverktyg. Om en student har gjort en så djärv kopiering att du som lärare upptäcker det med blotta ögat kan du räkna med att det finns andra studenter som har gjort detsamma, bara det att de är skickligare på att dölja det.

Kommentar: Att undvika att studenter kopierar tidigare års arbeten är ett gott skäl att rutinmässigt utforma nya uppgifter varje år.

Ett komplett och avslutat arbete utan några prov på skrivprocessen

Har du en student som lämnat in ett längre arbete, till exempel ett examensarbete, i sista minuten eller kanske till och med dagen före presentationen/opponeringen? Har studenten inte observerats under arbetets gång, och kanske till och med undvikit att visa prov på sin skrivprocess i form av utkast? Då har du stor anledning att vara misstänksam. Lärare som har varit med om den här sortens beteende säger att sannolikheten är stor att det inte är studentens eget arbete.

Kommentar: Du som lärare måste se till att det finns ett rimligt tidsspann mellan inlämningsdatumet och opponeringen. Då får du tid att gå igenom arbetet och eventuellt kontrollera att det verkligen är studenten själv som har skrivit det.

När det gäller examensarbeten och andra arbeten där inga utkast har kontrollerats är detta särskilt viktigt!

En känsla av att "det här låter bekant"

Det här är ett av dina viktigaste verktyg. Vissa lärare verkar till och med se det som en utmaning att lokalisera originalet, och för en del verkar inte finnas några gränser för var de kan tänkas leta så fort en misstanke väcks. I nästa avsnitt kan du läsa om några av deras strategier.

* Några förslag om du börjar undra "varifrån kommer det här?"

Även om ett textmatchningsverktyg godkänner en text kan den väcka misstankar när du läser den. Här följer några förslag av erfarna lärare på vad du kan göra för att forska vidare:

- Kontrollera källhänvisningarna
- Jämför figurer och ekvationer
- Tala med studenten

Kontrollera källhänvisningarna

Finns de i ditt bibliotek? Har de förvanskats för att vara omöjliga att hitta? (Det kan röra sig om ändrat datum eller om att de inte går att hitta över huvud taget, vilket antyder att de är påhittade.) Om det finns citat från textböcker kan du kontrollera innehållsförteckningen och leta efter relevanta avsnitt som kan ha kopierats ordagrant. Om studenten har en lista med Internetlänkar kanske länken bara leder till startsidan, medan en sökning djupare ner i hierarkin leder till nyckelmeningar eller till och med nedladdningsbara dokument. Många gånger har studenten inte använt en hel

artikel, utan kanske bara kopierat den sammanfattning som finns tillgänglig för allmänheten och som även du kan hitta med lätthet.

Jämför figurer och ekvationer

Kontrollera figurer och ekvationer i det inlämnade arbetet. Figurer jämförs inte av textmatchningsverktyg, och vissa ekvationer läses av som bilder i stället för som text. Ibland kan du känna igen en figur, och om det inte finns någon källhänvisning för figuren i källförteckningen är det ett tecken på att den bör kontrolleras. Figurer som har källhänvisningar som är skyddade av upphovsrätten är också ledtrådar. Läs eller googla texten som omger figuren för att kontrollera om den är kopierad.

Tala med studenten

Du kan ställa frågor till studenten om arbetet, eftersom studenter ofta har svårt att tala om arbeten de inte själva har skrivit. Du kan antingen be om mer tekniska detaljer eller ställa frågor om skrivprocessen som till exempel varför studenten har valt att använda vissa källor. Att be om ett utkast är ett annat sätt att verifiera arbetet. Men var noga med att respektera studentens rätt till ett rättvist bemötande. Det är viktigt att du redan vid kursstarten talar om för studenterna att du kan komma att ha individuella samtal och varför. Se till att det blir ett samtal och inte en ”granskning”, för då kommer studenten att ha andra förväntningar och rättigheter. Det här är något som kräver planering och varsamhet.

4.3 Sex steg för ett systematiskt användande av textmatchningsverktygen

På bokens hemsida finns skärmdumpar och steg-för-steg-beskrivningar. Här finns en lista på de viktigaste principerna för ett effektivt användande. Du får inte reda på hur du ska använda verktyget, men du får däremot veta hur du kan använda det så effektivt som möjligt.

När du använder ett textmatchningsverktyg följer du sex steg. Det sjätte steget följer du bara om det finns en misstanke om plagiering och försök till vilseledande som bör leda till en anmälan hos disciplinnämnden. Steg 3, 4 och 5 upprepas ofta.

1. Du skickar in texten
2. Verktyget matchar texten
3. Verktyget räknar ihop matchningarna
4. Du detaljstuderar matchningarna
5. Du bearbetar resultatet
6. Antingen betygsätter du texten eller gör en anmälan

Steg 1: Du skickar in texten

Hur texterna ska skickas in är upp till varje lärare. De flesta verktyg har följande alternativ:

- Alla studenter mejlar sina arbeten till en mejlbox som läraren upprättat.
- Alla studenter skickar sina arbeten via en särskild webbsida som skapats för kursen.
- Alla studenter skickar sina arbeten via BILDA, som utför en automatisk kontroll.
- Läraren kontrollerar ett enskilt inlämnat arbete i BILDA eller på en webbplats.

*Det här är
användbart
för examens-
arbeten*

Steg 2: Verktöget matchar texten

Verktöget matchar texten och i början på detta kapitel beskrivs hur det går till. Vissa verktyg kanske inte svarar omedelbart, och vid terminssluten kan det ta betydligt längre tid. Vissa verktyg arbetar över natten. Kontrollera hur lång tid det brukar ta innan du bestämmer inlämningsdatum så att du har tillräckligt med tid för att kunna matcha alla texter.

Steg 3: Verktöget räknar ihop matchningarna

Textmatchningsverktöget räknar ihop mängden kopierad text och räknar ut hur många procent av texten som utgör kopierad text. Resultatet graderas efter textmängd. Om det finns flera träffar i samma text bör de räknas ihop. Se exempel på resultat på bokens hemsida för några vanliga verktyg. När du har fått alla rapporteringar om matchning ska du snabbt sortera in dem i högprocentmatchningar som ska följas upp och lågprocentmatchningar som du kan släppa igenom. Sedan undersöker du bara de högsta matchningarna i detalj. Observera att källförteckningen kan bidra till att matchningsprocenten ökar avsevärt. Vissa verktyg erbjuder en möjlighet att ta bort källförteckningen ur matchningen, och det ger en betydande skillnad när man ska bestämma vilka, om några, texter som behöver undersökas närmare. Notera också att vissa till synes höga procenttal kan bero på att

många små rapporteringar har slagits samman. 40 eller 50 rapporteringar på <1 procent kan se lika illa ut som en total på 45 procent, men kan faktiskt vara en fullständigt legitim skrivstrategi för en uppgift inom det specifika ämnet.

Steg 4: Du detaljstuderar matchningarna

Om textmatchningen visade på en hög procentandel matchningar och matchningarna väcker oro är nästa steg att be verktyget ställa upp studentens text sida vid sida med den identifierade originaltexten. Verktyget markerar nu de avsnitt där en sådan jämförelse kan vara användbar. Observera att texterna ställs upp oformaterade, vilket kan göra att ekvationer ser konstiga ut och att figurer inte ens finns med. Om ett speciellt stycke av studentens text matchas med en särskild källa, är det en god idé att ladda ned och spara en kopia av originaltexten. Du behöver inte göra kopior av alla matchade källor – små matchningar i icke-relaterade texter kan släppas igenom.

Steg 5: Du bearbetar resultatet

Ett bra textmatchningsverktyg bör hjälpa dig att ignorera irrelevanta träffar som till exempel citat, och räkna bort källförteckningen på slutet i den slutliga summeringen och rapporten. Ibland måste du göra det själv genom att rensa och gå igenom träff för träff. Om du får en träff på en utkastversion måste du med vissa verktyg skicka om texten och manuellt be verktyget att ta bort utkastet från matchningen. Att skicka om kan ta en extra dag.

Steg 6: Antingen betygsätter du texten eller gör en anmälan

I kapitel 5 diskuterar vi anmälningar i detalj. Det viktigaste är att den information du skickar till disciplinnämnden måste vara utformad så att en icke-expert utan hjälp kan bedöma hur mycket av studentens text som är kopierad. Vissa textmatchningsverktyg kan generera en rapport av oformaterad text på upp till femtio eller till och med hundra sidor. Den perfekta rapporten vore en som kunde jämföra källan i sitt originalformat så att även bilder och ekvationer matchades. Det kanske behöver göras manuellt, men lärare som har gjort det säger att den elektroniska rapporten är till viss hjälp. Det räcker ofta att bara inkludera matchningar med höga procenttal.

Nästa beslut är viktigt: antingen gör du en anmälan, eller så hanterar du situationen själv. Det finns inget tredje alternativ (som att lägga arbetet på hyllan och inte göra någonting). Om du inte har tillräckliga bevis som underlag för en anmälan till disciplinnämnden måste du rätta texten på ett rättvist sätt. Var försiktig om du bestämmer dig för att sätta ett lägre betyg utan att ha bevis. Du får inte sänka ett betyg bara för att du misstänker försök till vilseledande.

Att använda verktygen

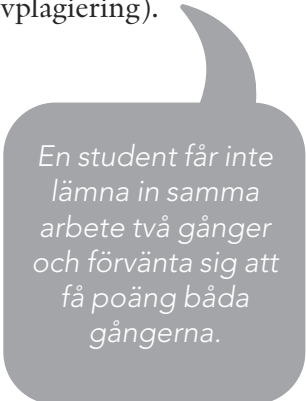
De verktyg som för närvarande finns till hands på KTH finns listade på KTH:s biblioteks webbplats under "Läroverktyg". Hur du får tillgång till verktygen beskrivs där i ett antal manualer och filmer. Vissa skolor eller institutioner kan ha tillgång även till andra verktyg, så fråga den kontaktperson som är utsedd för din skola. Se vidare på handbokens hemsida.

4.4 Exempel på fall som upptäcks med hjälp av textmatchningsverktygen

Andel rapporterade matchningar (> 90 %)

Det här skulle kunna vara en labbrapport där bara namnet på framsidan har ändrats. Kontrollera om figurer och ekvationer också matchar.

Varning: Har texten testats förut av samma textmatchningsverktyg rörande samma student? Den kan ha testats i form av ett utkast (då är matchningarna okej) eller inom ramen för en annan kurs (då är matchningarna inte okej, utan betecknas som självplagiering).

En student får inte lämna in samma arbete två gånger och förvänta sig att få poäng båda gångerna.

Andel rapporterade matchningar (> 50 %) från en enda källa

Hitta källan och skriv ut den för att kunna jämföra. Se om det finns sökta och ersatta nyckelord (som ordet "Toyota" utbytt till "Volvo" eller "Angola" utbytt till "Zimbabwe"). Sådant kan tyda på ett försök till vilseledande. Källhänvisningarnas datum kan också ha ändrats (som i fall där studenter har lagt på fyra år på varje källhänvisning i en gammal rapport). Sådant är bevis på försök till vilseledande. Arbeten som innehåller försök till vilseledande lämnas ofta in för sent eller i sista minuten utan något tidigare utkast.

Observera: Inga av dessa handlingar är ovanliga i examensarbeten.

Andel rapporterade matchningar (> 50 %) från flera källor

Arbeten som är utformade enligt klipp-och-klistra-metoden är ofta svårare att identifiera än de som bara har en enda källa, men de ger färggranna resultat i många textmatchningsverktyg. Rapporten kan visa att studenten har fogat ihop olika textsegment riktigt snyggt, och kanske till och med inleder med en introduktion och/eller en sammanfattning som han eller hon själv har skrivit. Resultaten kan vara kopierade eller original.

Varning: Studenter som lämnar in den här sortens text kan mycket väl hävda att ”det här är mitt eget arbete”, eftersom de ser klipp-och-klistra-metoden som legitim. I kapitel 5 kan du läsa mer om hur man hanterar sådana fall.

Vissa delar är kopierade (< 10 %)

Här kan det röra sig om att studenten har missförstått. Sådana här fall är ofta lätta att hitta, och upptäcks förhoppningsvis redan i en utkastsversion. Det kan vara citationstecken som inte är använda på ett sätt som visar att det är en kopiering. Studenten kanske till exempel har satt ut en citatmarkering efter varje stycke (en siffra inom parentes, ofta samma siffra för flera stycken).

Varning: Studenten kan hävda att han eller hon inte hade för avsikt att vilseleda eftersom citationstecknen finns där bara det att de inte är korrekt använda.

Falska indikationer (> 1 %)

Felaktigt markerade citat (till exempel avsaknad av citationstecken) eller citat i versal som markeras med indragen text eller text i kursiv kan vara signalerad. Om studenten har indikerat att det rör sig om ett citat inuti texten är det definitivt inte fråga om plagiering. Ibland har studenten återgivit del av frågetexten.

Varning: Labbrapporter med väldigt lite text kan ibland likna varandra väldigt mycket efter att bilder och ekvationer tagits bort. Undersök alltid studentens rapport.

Falska indikationer (< 1 %)

En korrekt angiven källa i en källförteckning ger naturligtvis en matchning (men på mindre än 1 procent var) och om det finns många läggs de ihop. Vissa textmatchningsverktyg kan ta bort källförteckningen ur summeringen. Delar av meningar med allmän text kan matcha irrelevanta källor.

4.5 Till studenten

Om du är student och läser det här kapitlet kanske du oroar dig för att anklagas för plagiering i ditt arbete. Här följer några kommentarer som ska hjälpa dig att avgöra huruvida din oro är befogad eller inte.

Vilken sorts frågor har du om plagiering? Om du, likt många studenter, undrar ”Hur mycket av texten måste jag ändra för att inte bli anklagad för plagiering?”, så bör du kanske oroas dig. Den frågan signalerar ett högriskbeteende när det gäller skrivandet. Ditt skrivande borde istället ske utan att du tittar direkt på originaltexten. Dina anteckningar och sammanfattningar av vad olika källor säger borde innebära att du är kapabel att skriva med dina egna ord.

Din fråga kanske lyder ”Måste jag sluta klippa och klistra texter från Internet helt?” Återigen: fel fråga. Det är klart att du kan klippa och klistra texter från Internet, frågan är bara vad du sedan använder dem till. Du får bara använda texten när du refererar – inte när du skriver. Vi föreslår att du skapar ett särskilt dokument som du döper till cutnpaste.doc eller liknande, så att du inte råkar klistra in den kopierade texten i ditt arbete.

En annan god vana är att hålla koll på källhänvisningarna från början. Om du planerar att använda mer än tio källor är det värt att du lär dig använda Endnote eller Bibtex för att hantera din källförteckning. Specialistmjukvara gör det också lättare att växla mellan olika källförteckningssystem om du vill använda samma källor i ett annat sammanhang.

Slutligen bör inte någon av dina frågor om plagiering handla om källformatet. Se handbokens hemsida eller de instruktioner du får i kursen för svar på sådana frågor. Men om du får fel format och layout på dina källor kommer du inte att anklagas för plagiering. Det är ett ärligt misstag. Men försök vara konsekvent i hur du till exempel kommaterar huruvida rubriken står i kursiv eller inte, etc. Ta en titt på några exempel på hur det ska vara.

KAPITEL FEM / RUTINER OCH RIKTLINJER FÖR HUR PLAGIERINGS- ÄRENDEN HANTERAS PÅ KTH

I den här handboken tar vi upp alla de sätt på vilka man kan informera studenterna och övertyga dem om att inte ägna sig åt plagiering. Det är dock omöjligt att undvika att vissa studenter kommer att lämna in arbeten som de inte har skrivit själva. En del kommer att göra det med avsikt att vilseleda den person som betygsätter deras arbete. Andra kommer att göra det utan att inse att de bryter mot KTH:s regler.

Alla aktiviteter vid KTH sker i enlighet med Högskoleförordningen. Relevanta avsnitt från kapitel 10 angående disciplinära åtgärder finns i kapitel 1 av denna bok och anger: *Grundad misstanke om försök till vilseledande skall skyndsamt anmälas till rektor*¹⁵.

I det här kapitlet berättar vi om hur alla fall av plagiering hanteras på KTH. Vi talar även om vilket ansvar studenter, lärare, administratörer och kontaktpersoner har när det gäller plagiering.

5.1 Ansvarsfördelningen vid plagieringsärenden

Kontaktpersonernas roll på KTH

Varje skola på KTH har utnämnt en eller flera kontaktpersoner som lärarna kan vända sig till om de vill diskutera disciplinära frågor. Kontaktpersonerna ska verka proaktivt tillsammans med andra på skolan för att utveckla god sed och sprida information om hur man bäst kan hindra studenterna från att ägna sig åt plagiering. Kontaktpersonerna sprider också information från KTH:s administration till lärare och studenter inom varje skola. Som grupp är det kontaktpersonernas ansvar att råda KTH hur man genom rådgivning bidrar till att KTH-reglerna är effektiva och juridiskt välgrundade för hanteringen av disciplinfrågor.

För att ta reda på vem som är kontaktperson vid din skola, gå in på bokens hemsida eller fråga KTH:s jurister.

¹⁵I översättningen står det "vicechancellor" (borde vara Vice-chancellor) som är den Brittiska motsvarigheten, i USA är motsvarande befattning "President".

Studenternas ansvar beträffande plagiering

Studenterna måste ta till sig all information de får om examinationerna. Det kan vara i form av instruktioner före examinationerna (muntligt och/eller skriftligt) och/eller som feedback på en hemtentamen. Enligt ett beslut 2008 av Högskoleverket¹⁶ måste studenterna se till att de förstår all feedback de får av lärarna, och om de inte gör det måste de söka vidare vägledning.

När studenterna väl vet vad som förväntas av dem är det deras ansvar att följa instruktionerna och se till att deras arbete ger en ärlig bild av deras egen arbetsinsats. Naturligtvis ska de använda sig av källor och andras idéer och arbete på lämpligt vis. När de gör detta måste de uppmärksamma källorna med hjälp av de metoder som valts ut av deras institutioner.

Studenterna ska vara noga med att skydda sina individuella uppgifter och inte, till exempel, dela med sig av slutversioner till andra studenter i format som gör att det är lätt att kopiera. Om studenterna samarbetar med varandra och samarbetet utgör en viktig del i slutresultatet, måste de vara öppna med att de har samarbetat. Om det handlar om en uppgift som ska lösas individuellt eller genom grupparbete, måste studenterna följa de krav som gäller för individuella uppgifter respektive grupparbeten. Genom att uppmärksamma den här frågan behöver studenterna inte riskera att missa de uppenbara fördelarna med att diskutera och debattera tillsammans med kurskamraterna. Om de är osäkra på när samarbetet övergår i oacceptabel kopiering bör de rådfråga sin lärare för vidare vägledning.

Lärarnas ansvar beträffande plagiering

Vilket ansvar lärarna har beskrivs genomgående i denna handbok. Sammanfattningsvis bör lärarna:

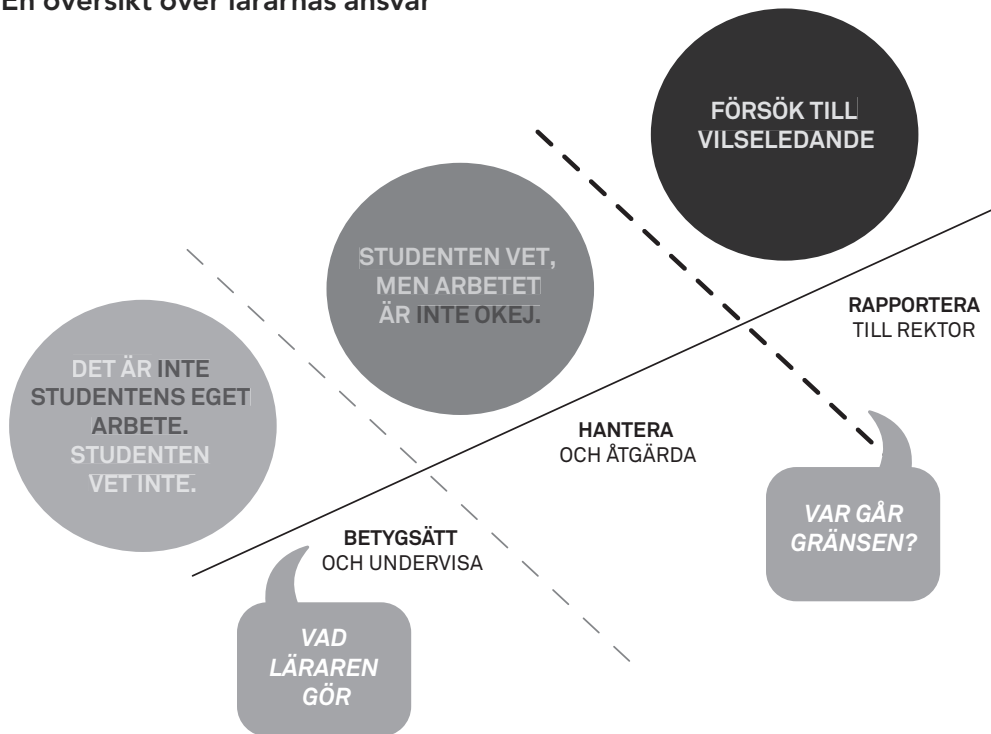
- Utforma undervisning och aktiviteter som säkerställer att studenterna får tillräckliga kunskaper och insikter så att plagiering kan undvikas (se kapitel 2).
- Utforma uppgifter där studenterna får visa sin individuella förståelse av de lärandemål som examineras (se kapitel 3).
- Använda sig av olika strategier för att upptäcka fall där studenter lämnar in andras arbeten som om de vore deras egna utan korrekt redovisning av källorna (se kapitel 4).
- Följa KTH:s riktlinjer för hur man handskas med fall när dessa uppstår, vilket är vad detta kapitel handlar om.

¹⁶Högskoleverket 2008-01-08, reg nr 31 -2456 – 07

Lärarna ska hantera varje fall av plagiering beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Även om varje fall är unikt måste hanteringen vara konsekvent över hela KTH. KTH arbetar för att hanteringen ska ske mer konsekvent och att lika fall ska behandlas lika.

I figuren visar vi hur lärarna måste besluta sig för vilken hantering som är lämplig för fall av plagiering på olika nivåer.

En översikt över lärarnas ansvar

Till vänster, på den lägsta plagieringsnivån, lämnar studenten in ett plagierat arbete utan att ännu vara medveten om vilket ansvar han eller hon har att hänvisa till andras arbete och ord. I dessa fall måste läraren sänka betyget för att påpeka plagieringen, och sedan lära studenten hur han eller hon ska hänvisa till andras arbeten på ett korrekt sätt.

På mittennivån är studenten medveten om vad han eller hon borde göra men lever inte upp till kraven för hur man hänvisar till andras arbeten. Studenten kanske inte följer konventionerna för källhänvisning eller så samarbetar han eller hon för nära med kurskamraterna. Fallen på mittennivån måste hanteras inom ramen för programmet och med hjälp av vägledningen nedan. *Observera att detta gäller när det inte finns någon grundad misstanke om att studenten har försökt vilseleda.*

Frågan ”Var går gränsen?” pekar på skillnaden mellan plagiering med anledning att misstänka försök till vilseledande och plagiering utan anledning att misstänka försök till vilseledande. Det är inte lätt att avgöra var gränsen går. Senare i det här kapitlet finns detaljerade råd om hur man gör. *Observera att du bara skall anmäla till rektor när du har anledning att misstänka försök till vilseledande.*

Sammanfattningsvis måste du som lärare ta itu med alla fall av plagiering. Hur du hanterar varje enskilt fall beror på var de placerar sig på den skala som illustreras ovan.

5.2 Hur man hanterar fall av plagiering

Hur man hanterar plagiering på den lägsta nivån

I den här handboken är ett av budskapen att många studenter tycker att det är svårt att förstå vad de förväntas göra och hur de ska följa reglerna när de utför sitt arbete. Det är ditt ansvar som lärare att avgöra om studenten har givits tillräckliga möjligheter att lära sig. Om du känner dig osäker så finns det ytterligare vägledning på den punkten i avsnitt 5.4.

Konsekvenserna av plagiering bör stå i relation till studentens kunskapsnivå och graden av allvar i förseelsen. I allmänhet bör följderna av plagiering på den lägsta nivån reduceras till att du visar att studenten inte uppnått lärandemålen. Det kan till och med innebära att studenten får betyget F eller Fx med möjlighet att komplettera sitt arbete. Du visar då att studenten inte utfört tillräckligt arbete för att du ska kunna bedöma hans eller hennes kunskaper.

Studenter som plagierar på den här nivån behöver tydlig, detaljerad information om hur de ska gå till väga i sitt framtida arbete. Det kan ske i form av individuell vägledning, men kanske oftare att du hänvisar till källor som till exempel biblioteket, ger studenten skrivna instruktioner som finns om källhänvisning och citering eller instruerar studenten att samarbeta med kurskamrater. Mycket av den här informationen finns tillgänglig på de webbsidor och källor som föreslås på bokens hemsida.

Hur man hanterar allvarlig plagiering där det dock inte finns anledning att misstänka försök till vilseledande

Om en student vet vad som förväntas av honom eller henne utan att följa det bör du som lärare ta beteendet på allvar. I nästa avsnitt föreslås några möjliga åtgärder. Eftersom det är viktigt att plagieringar där du inte misstänker försök till vilseledande ska kunna hanteras konsekvent inom institutionen eller skolan ska du kontakta kontaktpersonen vid din skola (se bokens hemsida) för att försäkra dig om att du agerar

i linje med dina kollegor. Nedan finns en detaljerad vägledning som hjälper dig att avgöra huruvida ett fall av plagiering faller inom den här kategorin.

Åtgärder vid fall av plagiering där det inte finns anledning att misstänka försök till vilseledande

I samtliga fall bör studentens betyg sänkas för att markera att arbetet inte visar att studenten uppnår lärandemålen. I de allra flesta fall är det även befogat att vidta en av åtgärderna från listan nedan. Beroende på hur allvarligt fallet är kan en åtgärd vara:

- Ett samtal med läraren då man ser till att studenten förstår vad som är fel och vilka konsekvenserna blir om han eller hon inte lämnar in "äkta" arbeten i framtiden.
- Ett samtal med en specialist som till exempel kontaktpersonen eller skolchefen. Ett sådant samtal är till för att studenten ska förstå vad som krävs och vad som händer om han eller hon fortsätter att lämna in sådana här arbeten. Ett protokoll kan föras över samtalet och överlämnas till studenten efteråt.
- Att underkänna studenten och ge betyget Fx med rest. Den här åtgärden kan användas i fall då studenten skulle ha anmälts till disciplinnämnden om kursplanen hade varit tydlig med vad som gäller beträffande plagiering.
- Att underkänna studenten med betyget F. Det tvingar studenten att göra om uppgiften.

Att föra register över åtgärder som vidtagits i fall av plagiering där det inte finns anledning att misstänka försök till vilseledande

Skolan bör föra register över vilka åtgärder som har använts och motiven för det. På så vis kan man se till att besluten fattas konsekvent över tid och det hjälper också skolan att identifiera huruvida fler åtgärder behövs vid vissa avdelningar eller institutioner.

5.3 När du måste anmäla fall av plagiering

Du måste anmäla fall av plagiering där det finns anledning att misstänka försök till vilseledande

Den som betygsätter studentens arbete måste kunna göra en korrekt bedömning av studentens lärande, baserad på det arbete som studenten lämnat in. Om studenten försöker vilseleda betygsättaren på något vis, måste det anmälas.

Hur man avgör om det finns anledning att misstänka försök till vilseledande

I det här avsnittet får du reda på vilka kriterier du ska använda dig av när du avgör om du ska anmäla studenten för *misstänkt försök till vilseledande* eller inte. När ett fall har anmälts tar KTH:s rektor över hanteringen av fallet. I avsnitt 5.5 nedan får du veta vad som händer då. Här fokuserar vi på huruvida man ska anmäla ett fall eller inte, och den här vägledningen är endast till för lärare som måste fatta ett sådant beslut. Rektor eller disciplinnämnden gör en bedömning som grundar sig på alla relevanta omständigheter och den bevisning som föreligger, och beslutar sedan om det rör sig om försök till vilseledande.

Att fatta beslut i disciplinära frågor är ibland komplicerat. Vänd dig gärna till kontaktpersonen vid din skola om du behöver råd eller stöd när du ska ta ställning till om grundad misstanke föreligger. Kontaktuppgifter till alla kontaktpersoner finns på bokens hemsida.

Viktigt: Om du, efter att ha följt vägledningen nedan, beslutar dig för att inte göra en anmälan om grundad misstanke om försök till vilseledande, så betyder det inte att du ska avstå från åtgärder. Fall av plagiering utan anledning att misstänka försök till vilseledande måste hanteras inom ramen för din kurs enligt de rutiner som beskrivs i avsnittet ovan.

När du måste anmäla ett fall av plagiering

Du måste alltid anmäla fall där du har grundad misstanke om försök till vilseledande, dvs. att studenten har lämnat in ett arbete som försöker vilseleda betygsättaren eller försökt att skapa en falsk bild av arbetets integritet.

När det gäller fall av misstänkt försök till vilseledande finns det inget alternativ – de måste anmälas.

Fall av misstänkt försök till vilseledande bedöms i det fortsatta disciplinära förfarandet och kan bara anses bevisade om det framkommer att:

- studenten var informerad om kraven för den aktuella uppgiften
- överträdelsen utgör ett hot mot arbetets värde som examinationsuppgift
- det finns bevis som styrker försök till vilseledande

Vänd dig till kontaktpersonen vid din skola om du är osäker på någon av dessa aspekter. Kontaktpersonerna har som uppgift att ge råd i sådana frågor.

Fyra omständigheter som talar för att misstanke om försök till vilseledande ska anmälas:

1: ...om studenten tidigare har fått en tillsägelse eller varning beträffande ett liknande uppförande i ett liknande sammanhang.

2: ...om det kan visas att studenten underrättats om att den ägnat sig åt oacceptabelt beteende eller brott mot de akademiska reglerna.

3: ...om misstanken har objektiv grund och stöds av fakta.

4: ...om reglerna för examinationsuppgiften uttryckligen fastställer hur och i vilket sammanhang de ska tillämpas.

Vart och ett av dessa kriterier illustreras med exempel på de följande sidorna. Exempelen visar hur kriterierna uppfylls eller inte uppfylls i de aktuella fallen.

EXEMPEL PÅ FALL DÄR KRITERIERNA UPPFYLLS RESPEKTIVE INTE UPPFYLLS

Anmälan av grundad misstanke om försök till vilseledande stöds om studenten tidigare har fått en tillsägelse eller varning beträffande ett liknande uppförande i ett liknande sammanhang.

JA, studenten har fått en liknande tillsägelse

Studenten varnades termin ett efter att ha kopierat andra studenters dataprogram, och lämnade sedan termin två in en programkod som är uppenbart kopierad från en annan student.

NEJ, studenten har inte fått en liknande tillsägelse

Studenten har tidigare varnats efter att ha fuskat på ett matematikprov, och lämnar nu in en projektrapport med inkorrekt källhänvisad text.

JA, studenten har fått en liknande tillsägelse

Studenten har varnats efter att ha tagit hjälp av andra för att skriva resultatet av ett projekt, och använder sedan andra för att skriva resultatet i sin avhandling.

JA, studenten har fått en liknande tillsägelse

Studenten har ett fall bakom sig av klipp-och-klistra-plagiering, och lämnar nu in en uppsats som han eller hon anlitat någon annan att skriva mot betalning.

JA, studenten har fått en liknande tillsägelse

Studentens utkast var plagierat och handledaren sade till studenten att "det här är ett plagiat"¹⁷ och att det måste ordnas till.

Anmälan av grundad misstanke om försök till vilseledande stöds om det kan visas att studenten underrättats om att han eller hon har ägnat sig åt oacceptabelt beteende eller brott mot de akademiska reglerna

JA, studenten har underrättats

Handledaren underrättade studenten om att han eller hon måste skriva om vissa kapitel med särskild hänsyn till konventionerna för källhänvisning. Handledaren gav studenten råd om var han eller hon kan söka vägledning. Studentens sluttext har bara numrerade fotnoter. Det finns inga citattecken som indikerar ordagranna återgivningar av andras text. En betydande andel av texten är ordagranna kopieringar utan hänvisning till källan.

NEJ, studenten har inte underrättats

Handledaren sade åt studenten att "ordna dina referenser", och studenten behåller utkastversionen som bevisar att det var den enda respons som gavs. Sluttexten innehåller numrerade fotnoter men inga citationstecken.

Anmälan av grundad misstanke om försök till vilseledande stöds om misstanken har objektiv grund och stöds av fakta

JA, det finns objektiv grund och stöd av fakta

Studentens avhandling matchar till 95 % en tidigare avhandling. Studenten har bara skrivit om inledningen och slutsatsen.

¹⁷Frasen "Det här är ett plagiat" måste användas så att det inte finns något tvivel om budskapet.

NEJ, detta ensamt utgör inte objektiv grund En student som anklagas för kopiering säger "Fyra i min klass gjorde samma sak":

Anmälan av grundad misstanke om försök till vilseledande stöds ordentligt om reglerna för examinationsuppgiften uttryckligen fastställer hur och i vilket sammanhang de ska tillämpas.

Denna uttalade redogörelse måste vara med i kursplanen och ska vara utformad som exempel på bokens hemsida.

5.4 Fall som inte ska anmälas för disciplinär åtgärd

Som det stod att läsa i det förra avsnittet måste alla fall av misstänkt försök till vilseledande anmälas. Men fallen är ofta inte solklara. I det här avsnittet får du en lista på faktorer som indikerar att du inte ska anmäla vissa fall för disciplinära åtgärder. Som nämnts i det förra avsnittet måste du *väga in alla dessa faktorer* och om du är osäker bör du be skolans kontaktperson om råd.

Faktorer att överväga när du beslutar att inte anmäla ett fall:

1. Har studenten blivit informerad om de regler som den aktuella examinationsuppgiften omfattas av? Om inte, så kan fallet inte tas upp i ett disciplinärt förfarande. Du bör inte anmäla ett sådant fall, utan istället ta itu med det inom ramen för kursen eller programmet.
2. Disciplinära ärenden kan inte föras vidare om det saknas fakta som stöder misstanken att studenten har försökt vilseleda. Anmäl inte dessa fall.
3. Ärenden kan inte gå vidare till rektor om instruktionerna för examinationen inte innehåller information som är relevant för hur vägledningen ska tillämpas i den aktuella uppgiften. Om den vägledning studenten fått inte gäller den här sortens uppgift, se punkt 1 ovan.
4. Anmäl inte ett utkast som studenten bara har lämnat in för att få feedback eller handledning. Anmäl endast avslutade arbeten till rektor. Om studenten lämnar in ett oacceptabelt arbete för respons bör du hantera det inom kursen.
5. Anmäl inte brott mot regelverket som är så minimala eller oviktiga att själva arbetets värde som examinationsuppgift inte störs. I nästa avsnitt finns exempel på det.

6. Var väldigt försiktig med att anmäla studenter i början av programmet, eftersom ett av kraven för att det ska bli en disciplinär åtgärd är att studenten ska vara införstådd med KTH:s förväntningar. Man förutsätter att studenterna behöver tid för att lära sig vad som förväntas av dem.

Exempel på fall med faktorer att ta hänsyn till när du *inte* gör en anmälan

Det här är exempel på fall som illustrerar huruvida faktorer uppvisas eller inte. Exempel markerade med JA visar att exemplet lever upp till kriteriet, och detta är en av de faktorer som gör fallet lämpligt för anmälan. Exempel markerade med NEJ visar att kriteriet inte uppfylls i den omständigheten, och i det fallet är en disciplinär åtgärd inte sannolik. *Kommentarerna till varje JA och NEJ är inte råd om huruvida du ska anmäla fallet. Det beslutet fattar du efter att ha beaktat alla omständigheter.*

Fall där studenten inte har informerats om de regler som gäller vid den aktuella examinationen kan inte tas upp i ett disciplinärt förfarande. Anmäl inte dessa fall.

Hur kan du avgöra om en student blivit informerad?

1. Den information som givits till studenten är relaterad till den typ av examinationsuppgift som det här exemplet handlar om.

JA, studenten har blivit informerad	Det här fallet handlar om tre studenter som har kopierat varandra då de skrev ett program. Du kan bevisa att studenterna har fått veta hur mycket hjälp de har rätt att få när de skriver ett dataprogram.
-------------------------------------	--

NEJ, studenten har inte blivit informerad	Det här fallet handlar om en student som fick för mycket hjälp med att skriva en uppsats. Hennes enda tidigare handledning handlade om otillåten hjälp när hon skulle skriva ett dataprogram
---	--

2. Den information som studenten fått är *relevant för regelbrottet*.

JA, informationen är relevant	Studenten deltog vid ett seminarium om källhänvisning. Fallet handlar om oacceptabel källhänvisning.
-------------------------------	--

NEJ, informationen är inte relevant Studenten deltog vid ett seminarium om källhänvisning för alla studenter. Fallet handlar om en incident då tre studenter kopierade varandra i en labbrapport.

3. Informationen gavs till studenten *i en form som är svår att undvika.*

JA, informationen var svår att undvika Det fanns en serie planerade och schemalagda seminarier och föreläsningar om ämnen med relevans för den betygsgrundande uppgiftens genomförande under programets första termin.

NEJ, informationen var lätt att undvika Det fanns en frivillig workshop där de studenter som närvarade fick information med relevans för uppgiftens genomförande. Det fördes inget närvaroprotokoll.

JA, informationen var svår att undvika Det ingick i programmet att före den första inlämningsuppgiften måste samtliga studenter gå en webbkurs om uppgiftens genomförande.

NEJ, informationen var lätt att undvika Informationen om uppgiftens genomförande finns bara med i kursbeskrivningen som delades ut vid kursens första föreläsning.

4. Du kan peka ut *när* studenten fick informationen.

JA, tidpunkten är känd Du kan redogöra för tid och plats då studenten fick information om plagiering.

NEJ, tidpunkten är inte känd Du förutsätter att studenterna redan är informerade om plagiering sedan tidigare kurser eller tidigare erfarenheter.

JA, tidpunkten är känd Du kan redogöra för var i kursdokumenten information om plagiering har givits.

NEJ, tidpunkten är inte känd Du säger "studenterna bör redan känna till det här när de börjar studera vid KTH".

JA, tidpunkten är känd Studenten lämnade in ett utkast och du skrev på arbetet att "det här är ett plagiat". Du sade att arbetet inte kunde accepteras p.g.a. plagiering och förklarade vid handledningstillfället hur arbetet måste bearbetas inför slutversionen.

Disciplinära förfaranden kan inte gå vidare om det inte finns några bevis som styrker att studenten har försökt vilseleda. Anmäl inte dessa fall.

Glöm inte att det inte räcker med att du bara har ”en känsla” av att en student har försökt fuska eller vilseleda. Misstanken måste ha objektiv grund och stödas av fakta.

Här följer några exempel på objektiv grund och fakta som kan styrka eller avfärda en grundad misstanke om försök till vilseledande.

JA, det finns	När du läser studentens arbete ser du att studenten använder källhänvisningar och citationstecken korrekt nästan genomgående. I ett avsnitt har studenten dock kopierat direkt från nätet utan att hänvisa till källan och visar på intet sätt att texten är en kopia.
NEJ, det finns inte	Belägget för grundad misstanke om försök till vilseledande baseras endast på en anmälan från någon som vill vara anonym.
JA, det finns	Belägget för grundad misstanke om försök till vilseledande baseras på att studenten ändrat i de kopierade icke källhänvisade delarna för att få dem att verka äkta. Studenten har genomgående ändrat ord som ”vi” till ”jag”, och har ändrat namnet på det land där det aktuella projektet ägde rum.
NEJ, det finns inte	Studenten tillhör en särskild nationalitetsgrupp i vilken kopiering tros vara ett vanligt förekommande problem.
JA, det finns	Två studenter, som du misstänker har kopierat av varandra, har gjort identiska fel som grundar sig på identiska missuppfattningar om uppgiften. Det här är en missuppfattning som du som lärare aldrig tidigare stött på.
NEJ, det finns inte	De båda studenter som du misstänker har kopierat varandra har gjort väldigt vanliga fel. Du som lärare stöter på den här sortens fel ofta.

NEJ, det finns inte

På grund av tidigare erfarenheter misstänker du att studenten försöker komma undan med att göra så lite som möjligt.

Fall kan inte gå vidare till rektor om anvisningarna för examinationen inte innehåller information som är relevant för hur instruktionerna ska tillämpas i den aktuella uppgiften. Anmäl inte dessa fall.

JA, instruktionerna är specifika och relevanta för uppgiften

Av de skrivna instruktionerna framgår att det är en individuell uppgift. I instruktionerna står även att studenterna gärna får dela idéer och diskutera sina resultat muntligt, men att de inte får utbyta dokument, varken elektroniskt eller i pappersformat. Två studenter lämnar in nästan identiska texter.

I kapitel 3 finns råd om hur du kan hindra studenter från det här:

NEJ, instruktionerna är inte specifika för den aktuella uppgiften

När studenterna inleder sin magisterutbildning får de ett dokument med råd där ett av råden är "Gör dina hemtentor själv". Två studenter lämnar in nästan identiska uppsatser med förklaringen att de alltid diskuterar sitt arbete.

JA, instruktionerna är specifika och relevanta för uppgiften

Studenterna får veta att de har tillåtelse att samarbeta under den praktiska uppgiften men att de i rapporten måste beskriva vilken hjälp de fått och hur de använt den hjälpen. Två studenter lämnar in väldigt lika arbeten utan att kommentera hur de utfört sina uppgifter.

NEJ,
instruktionerna
är inte specifika
för den aktuella
uppgiften

Studenterna får veta att de ska använda konventionella system för källhänvisning. En student lämnar in ett arbete utan källhänvisningar inuti texten.

Anmäl inte ett arbete som studenten bara har lämnat in för att få feedback eller handledning. Anmäl endast arbeten som lämnats in för betygssättning

JA, det här är
en slutgiltig
inlämning

Studenten lämnar in en rapport med titeln "Slutversion", som innehåller många kopieringar från nätet utan lämpliga källhänvisningar.

JA, det här är
en slutgiltig
inlämning

Studenten lämnar in en rapport till eller efter slutlig deadline med ordet "utkast", "draft" eller liknande i filnamnet, som innehåller många kopieringar från nätet utan lämpliga källhänvisningar.

NEJ, det här är
inte en slutgiltig
inlämning

Studenten lämnar in ett utkast för kamraträttning ("peer review"), och den rättande studenten hittar flera plagierade avsnitt.

NEJ, det här är
inte en slutgiltig
inlämning

Studenten lämnar in ett kapitel av en avhandling till sin handledare och säger "Kan jag få en kommentar på det här?". Kapitlet innehåller många kopieringar från nätet utan lämpliga källhänvisningar. Detta sker två månader före datumet för slutinlämning.

Anmäl inte brott mot regelverket som är så minimala eller oviktiga att själva arbetets värde som examinationsuppgift inte störs

JA, brottet hotar arbetets integritet	Studentens avhandling innehåller ett diskussionsavsnitt som bygger mycket på kopiering ur textböcker.
NEJ, brottet hotar inte arbetets integritet	Studentens avhandling innehåller flera kopierade och icke hänvisade fraser i metodavsnittet. Den kopierade texten förklarar varför en kvantitativ och inte en kvalitativ metod använts.
JA, brottet hotar arbetets integritet	Studenten har kopierat många av en annan students problemlösningar.
NEJ, brottet hotar inte arbetets integritet	Studenten lämnar in tolv problem av vilka ett halvt påminner om en annan students lösning.
NEJ, brottet hotar inte arbetets integritet	Den kopierade texten uppgår till tio rader i en femtiosidig rapport.

Anmäl inte studenter som befinner sig i början av programmet

JA, studenten befinner sig inte i början av programmet	Studenten har lämnat in sitt examensarbete.
NEJ studenten befinner sig i början av programmet	Studenten började på masterprogrammet (och går alltså år fyra på ett femårigt program) för tre månader sedan. Studenten har studerat vid annat lärosäte än KTH tidigare.

5.5 Så gör du när du anmäler ett fall av plagiering

Om du som lärare fattar beslutet att studenten måste anmälas för möjliga disciplinära åtgärder, ska följande information finnas med i dokumentationen:

- Studentens namn, personnummer och adress
- Kursnamn och kurskod
- Vilken examination det gäller och vilket poängvärde examinationen har
- En detaljerad redogörelse för vad som har hänt
- En kopia av den godkända kursplanen och övrig information som rör examinationen
- Annan information om disciplinära regler (muntlig eller skriftlig) som givits till studenterna
- Information om huruvida det behövs en tolk
- Datum för studentens kommande tentamensperioder
- Eventuell tjänsteanteckning från möten med studenten/studenterna med din underskrift
- Dina kontaktuppgifter
- Din underskrift

Anmälan skickas till Rektor, KTH, 100 44 Stockholm.

Så här presenterar du bevisen i din anmälan

Studentens arbete ska skickas till rektor så fort du har en grundad misstanke om försök till vilseledande. Bifoga tillsammans med arbetet eventuell information (muntlig eller skriftlig) som studenten fått beträffande hur uppgiften skulle slutföras. Det kan till exempel röra sig om instruktioner angående samarbete, citering, källhänvisning och så vidare.

Markera i en kopia av studentens arbete de avsnitt som inte är studentens eget arbete. De markerade avsnitten handlar ofta om kopiering, men övriga bevis på plagiering ska också markeras. I kapitel 4 finns en lista över möjliga indikationer. Om fler än en källa är använd i arbetet (och källan eller källorna inte är hänvisade) bör markeringarna i studentens text innehålla en indikation om källan. Ett sätt att skapa en länk mellan studentens arbete och källan är att använda överstrykningspennor i olika färger, ett annat sätt är att skriva marginalanteckningar. Markeringarna måste vara tydliga och alla indikationer måste gå att läsa på en fotokopia.

Din rapport ska även visa hur studentens icke källhänvisade text matchar originaltexten. I många fall kan mycket av matchningen göras med hjälp av ett elektroniskt textmatchningsverktyg (se kapitel 4). Men du måste också kommentera den elektro-

niska rapporten för att visa var matchningarna är markanta och därför bidrar till ärendet. Dina kommentarer är viktiga, eftersom textmatchningsverktyget kanske väljer ut matchningar som är korrekt citerade, icke lämpade för citering eller helt enkelt irrelevanta. Om du utför matchningen mellan studentens text och originaltexten manuellt, gör så här:

- Om originalkällorna är tillgängliga och dessa källor bidragit väsentligt till beslutet att anmäla, bör en kopia av källorna göras. Du behöver inte göra några kopior av källor som bara har bidragit till det plagierade arbetet i liten utsträckning.
- På kopian av originalet ska du markera alla delar som använts inkorrekt av studenten (återigen, gör det på ett sätt så att det går att kopiera).

Vad som händer efter att en anmälan lämnats in

KTH har ett tydligt definierat förfaringssätt för hanteringen av disciplinära ärenden som till exempel plagieringar. Detta är endast en sammanfattning av förfaringssättet. Den innehåller inte all information såsom hur studenten ska informeras, vilka tidsbegränsningar som gäller eller hur överklaganden hanteras och så vidare. Denna sammanfattning är följaktligen inte juridiskt bindande. Den är inte heller tillräcklig för någon som verkligen är inblandad i ett disciplinärt ärende. Kontakta KTH:s jurister för en fullständig redogörelse.

Sammanfattning av förfaringssättet vid disciplinära ärenden: När en anmälan lämnats in bekräftar man först att studenten är inskriven vid KTH. Sedan läser man igenom anmälan för att ta del av den nödvändiga informationen (se avsnittet ovan). Om det saknas information kontaktas anmälaren för komplettering. När anmälan är komplett ber man studenten ge sin syn på saken och att skicka in sitt undertecknade yttrande senast två veckor efter det att studenten mottog handlingarna i ärendet. Eventuellt kan överläggning behövas.

Sedan lämnas ärendet över till rektor som har att besluta huruvida (1) ärendet skall lämnas utan åtgärd, (2) om en varning skall utdelas eller (3) om ärendet skall hänskjutas till disciplinnämnden.

Ärendet behandlas vid nämndens nästa möte. Studenten, anmälaren och eventuella andra berörda personer kallas att delta personligen eller via telefonkonferens. Den fullständiga rutinen redogör i detalj för hur möten kan skjutas upp. Nämnden sammanträder sedan.

Nämnden läser igenom dokumenten före mötet och lyssnar till den föredragande juristens presentation. Sedan lyssnar de till anmälarens (om han eller hon närvarar), studentens och andra eventuella berörda personers berättelser. Nämnden beslutar huruvida en varning ska meddelas eller om studenten ska avstängas under en bestämd tid eller att ingen vidare åtgärd ska tas. Återigen redogör den fullständiga rutinen i detalj för hur mötena ska genomföras, för överklaganden och för hur besluten ska dokumenteras.

I ärenden som resulterar i avstängning informeras skolan, berörd institution och Ladok. Det är sedan skolan som ansvarar för att beslutet om avstängning verkställs. Under tiden för avstängningen har studenten inte tillstånd att:

- delta i undervisning, laboratoriearbete eller övrigt arbete vid KTH
- besöka KTH:s undervisningslokaler eller bibliotek
- delta i examinationer
- delta i studieresor.